

**Universitatea "Babeş-Bolyai" Cluj Napoca
Facultatea de Istorie și Filozofie**

Mihai Teodor NICOARĂ

**ISTORIA UNIVERSITĂȚII DIN CLUJ.
De la Universitatea "Regele Ferdinand I"
la Universitatea "Babeş-Bolyai"
(1945-1959)**

(Rezumatul tezei de doctorat)

Doctorand: Mihai Teodor NICOARĂ

Conducător științific: Prof. univ. dr. Doru Radosav

**Cluj-Napoca
2010**

Cuprins

Introducere	7
I. Comunismul, etapa schimărilor radicale	
1. Considerații metodologice privind studierea comunismului stalinist	20
2. Strategii politico-ideologice: propagandă și epurare	28
3. Retrospective jubiliare la Universitatea din Cluj	41
4. De la istoria-jubileu, la istoria critică	54
II. Prima Universitate românească din Ardeal	
1. Idealurile întemeietoare ale Universității din Cluj (1919-1940)	65
2. Universitatea în refugiu (1940-1944). Soluții ale ieșirii din criza universitară	79
3. Anul 1944: Universitatea din Cluj, la răscruce de drumuri	91
III. Revenirea la Cluj a Universității "Regele Ferdinand I" (1944-1945).	
Începutul sovietizării	
1. Dificultățile reînțoarcerii la Cluj	98
2. Ordonanța 413 și politizarea Universității "Regele Ferdinand I"	106
IV. "Democratizarea" și sovietizarea Universității (1945-1946)	
1. A.R.L.U.S.-ul și noul spirit universitar	111
2. Mașinațiuni ale <i>Frontului Național Democrat</i> , privind litigiul universitar	114
3. Colaborare și antișovinism în viața studentescă	123
4. Două Decrete Regale, două Universități la Cluj	129
5. Dificultățile și amânările începerii anului universitar 1945/1946	139
V. Defascizarea Universității din Cluj. Epurările din anii 1944-1945	
1. <i>Epurația mai întâi !</i>	150
2. Furia demascărilor	161
3. Listele licențierilor	173

VI. Compromiterea “reacționarilor” și “democratizarea”

Universității “Regele Ferdinand I” (1946)

1.Universitatea, garantul unui nou tip de intelectual. Programul F.D.U	180
2.Experiența <i>plină de învățături</i> din U.R.S.S.	183
3.Manifestația studențească din ianuarie 1946. O stare de “entuziasm deosebit”	187
4.Studenții clujeni, Partidele istorice și schimbarea vremurilor	191
5.Studențimea Regelui! <i>Clujul este românesc!</i>	195
6.Greva studențească din aprilie 1946 și defilările din 7 și 9 mai 1946	201
7.Noi inițiative ale F.D.U. Cluj: "luptă dreaptă, deplin succes"	209
8.Incidente din 28/29 mai 1946.Devastarea Căminului “Avram Iancu”	213
9.Greva academică din iunie 1946	223
10. <i>Guvernul nu este de mămăligă!</i>	227
11. <i>Nici studențimea nu este de mămăligă!</i>	232
12.Rectorul aplică ordinele Ministerului Educației.Exmatriculările	236
13.Centrul Studențesc “Petru Maior,” un destin dramatic.....	240
14.Spre o viață “democratică” în Universitate Cooperativa “Victoria Studențească”	245
15.Universitatea și febra alegerilor din 1946.....	252

VII. “Raționalizarea” învățământului superior sau strategia comprimărilor

(1947-1948)

1.Noul decor tineresc al vieții studențești.....	260
2.Secția universitară a A.R.L.U.S.- ului	265
3.F.D.U înființează U.N.S.R.-ul	267
4.Studențimea “reacționară” clujeană din 1947	272
5.Noul val de epurări în Universitatea clujeană. Listele <i>Condorului</i>	276
6.Noua strategie a comprimărilor (1947-1948) Purificarea de “balastul” universitar....	283
7.Din amfiteatre în închisori.Un an negru al umilinței:1947-1948	291

VIII. Universitatea și revoluția culturală din anul 1948

1.Universitatea "Regele Ferdinand I" devine "Victor Babeș"	302
2.Noul spirit științific în Universitate: temeinicia sovietică	306
3.Universitatea și politica P.M.R-ului	308

4.Studențimea la Congres: reconstrucție și progres	
Universitatea“Victor Babeș,” conectată la “curentul sănătos”	311
5.Centenarul 1848 :istoria, motor al victoriilor de mâine	318
6.Academia și universitarii în 1948	322
IX. Reforma învățământului superior și a Universității "Victor Babeș" din Cluj	
1.Reforma “democrată,” lichidatoarea moștenirii grele	336
2. <i>Decretul nr.175</i> pentru reforma învățământului (3 august 1948).....	345
3.Reorganizarea vieții universitare:noi regulamente, noi decizii ale Ministerului Învățământului Public	356
4.Saltul de la Universitatea burghezo-moșierească la cea socialistă.....	364
5.Cotitura științifică universitară: introducerea marxism-leninismului.....	370
6.Catedrele de Științe sociale.....	376
X. Corpul didactic al Universității “Victor Babeș” (1948-1959)	
1.Cadrele universitare și umbra întunecată a prigonirilor	383
2.Noua politică de cadre din 1948	391
3.Referatul de cadre și încrederea politică.Noi instrucțiuni despre “elementele” universitare	397
4.Judecarea unui “deviaționist de dreapta”.....	408
5.Sarcini și îmbunătățiri ale activității universitare	412
6.Noua "orânduire" în Universitatea "V. Babeș:" facultăți și catedre	419
7.Corpul profesoral al Universității "V. Babeș" între 1948-1959	427
XI.Activitatea didactică și științifică a profesorilor (1948-1959)	
1.O activitate didactică fără "greșeli și lipsuri"	
Reforma programei, cursurilor și manualelor universitare.....	453
2.Noul nivel al activităților didactice la "V. Babeș" (1948-1959).....	460
3.Zelul și stilul "frontului" rollerian	480
4.Munca "lucrătorilor științifici" din Universitea "V. Babeș"(1948 -1959)	
Reconsiderarea moștenirii științifice	493
5."Sarcini mărețe" sub cenzura ideologică.	
Priorități științifice la “V. Babeș” (1948-1959).....	505

XII. Studențimea și viața studențească în anii '50

1. Atașament nestrămutat la Republică	
Măsuri pentru un nivel ridicat al vieții studențești	518
2. Îmbunătățirea compoziției sociale a studenților	527
3. Drepturile și îndatoririle studenților clujeni după 1948.....	529
4. De la muștrulială și toceală, la raționalizarea muncii studentului (1948-1959) ...	533
5. Ucenicia științifică studențească.....	541
6. Îmbunătățirea activității ideologice în asociațiile studențești.....	546
7. Apelul la luptă cu neajunsurile în areopagul studențesc.....	554
8. Viața cultural-sportivă studențească.....	558

XIII. Unificarea Universității "Victor Babeș" cu Universitatea "Janos Bolyai:"

Formarea Universității "Babeș-Bolyai"(1959)

1. Preliminarii, rațiuni politice, ideologice și academice ale unificării	566
2. Soarta celor două Universități clujene în desfășurarea victorioasă <i>a revoluției culturale</i>	570
3. 1956-Un Buletin al înfrățirii între "Babeș" și "Bolyai." Ecouri ale revoluției ungare.....	574
4. Universitățile surori, "V. Babeș" și "J. Bolyai," sub cununa partidului communist.....	584
5. Dezbaterile unificării universitare: Adunările cadrelor didactice și ale studențimii române și maghiare clujene.....	592
6. Universitatea "Babeș-Bolyai," unitate de nezdruncinat	601
7. Organizarea Universității "Babeș-Bolyai"(1959).....	607

Concluzii	613
------------------------	-----

Bibliografie	627
---------------------------	-----

ISTORIA UNIVERSITĂȚII DIN CLUJ
De la Universitatea "Regele Ferdinand I"
la Universitatea "Babeș-Bolyai
(1945-1959)

Motto: "Universitățile, înalte instituții-monumente durabile ale geniului omenesc nu sunt alcătuiți rigide, ci în continuă schimbare, adaptându-se marilor transformări sociale, după națiuni și după epoci. Deși variabile și în evoluție continuă, ele au fost la toate popoarele, conservatoarele și producătoarele celor mai mari bunuri spirituale. Universitățile sunt depozitarele trecutului și garanția viitorului poporului în mijlocul căruia ele au activat." (prof. dr. Iuliu Hațieganu)

Universitatea din Cluj, care împlinește nouă decenii de existență, a traversat, de la înființare (1919) și până azi, diverse experiențe politice, ideologice și culturale care și-au pus amprenta asupra vocației sale naționale, a structurii organizatorice și cultural-științifice. Se poate spune că destinul aproape secular al acestei Universități a fost puternic marcat de destinul țării, de întorsături bruște și destabilizatoare, de crize, conflicte militare, sfâșieri teritoriale, iar după 23 august 1944 de ocupația sovietică și instaurarea comunismului de tip sovietic. Cercetarea istoriei Universității din Cluj în perioada 1945-1959 a avut intenția de a continua investigațiile, puține la număr dedicate acestei perioade bulversate din istoria universității clujene. Acest prestigios for național a cunoscut în perioada interbelică o perpetuă consolidare instituțională, o intensă activitate didactică și științifică, prin intermediul unui corp profesoral selectat dintre personalități importante ale timpului. Climatul cultural, științific și spiritual al României interbelice a configurat activitatea Universității clujene spre o vocație națională. Numai că această vocație avea să fie deturnată după 1944, când istoria României a intrat într-o nouă eră politică, ce nu a favorizat timp de un deceniu și jumătate spiritul patriotic și național.

Între 1945-1959, Universitatea clujeană a traversat o perioadă de transformări politice și ideologice care au afectat această instituție națională. Am ales să cercetez această perioadă din dorința de a continua cercetarea istoriei Universității românești din Cluj, realizată de domnul profesor Vasile Pușcaș pentru perioada 1919-1940, adică de la de la întemeiere, până la momentul dramatic al Dictatului de la Viena. Între anii 1940-1944, Universitatea "Regele Ferdinand I" a fost obligată să plece în refugiu, la Sibiu și Timișoara, deoarece Clujul universitar a intrat sub ocupație horthistă. Concepția despre raportul dintre Universitate și națiune în perioada interbelică a fost exprimată de prof. Iuliu Hațieganu, care sublinia că Universitățile moderne s-au adaptat marilor transformări ale epocilor, dar și-au păstrat vocația de a sluji națiunilor. După 23 august 1944, soarta Universității clujene a fost puternic legată de situația incertă a Transilvaniei, până la încheierea Tratatelor de pace în 1947, iar din 1948 de reformarea învățământului universitar, care trebuia să servească scopurilor democrației-populare, bazată pe internaționalismul proletar pe parcursul anilor '50..

Teza a fost structurată pe două teme, care corespund celor două perioade disticte ale istoriei postbelice: 1945-1947, o etapă de tranziție, în care procesele majore au fost defascizarea corpului didactic și impunerea modelului sovietic universitar de către guvernul dr. Petru Groza; și etapa 1948-1959, a "revoluției culturale," în care s-a produs reformarea Universității clujene denumită din 1948 "Victor Babeș." A doua etapă a

corespuns controlului sever de către Partidul Comunist și Guvern a întregii activități universitare, în care îndoctrinarea și înregimentarea au devenit condiții prioritare pentru corpul didactic și studenți.

Teza cuprinde XIII capitole, fiecare cu o serie de subcapitole în care am împletit criteriul cronologic cu cel tematic. Tot ca o exigență prioritară am încercat să surprind, cu ajutorul unor surse documentare diverse și deseori contradictorii, cât mai multe detalii, fapte, fenomenele, schimbări legate de organizarea instituțională și viața universitară fără a cădea în capcana unei interpretări partizane. De altfel, în prima parte a lucrării am schițat câteva aspecte metodologice pe care istoriografia le-a impus în legătură cu studierea comunismului, în general și a Universității, în special. Dezbaterile internaționale despre istoria Universităților în comunism subliniază nevoia unor restituiri nepartizane, situarea acestor instituții în contextul complex politic, ideologic, cultural, social al etapelor pe care le-au traversat. Ca obiect de cercetare istoria Universității a cunoscut contribuții de tip monografic, care descriu cronologic și, de regulă, festivist și progresist, dimensiunea istorico-instituțională. Pentru perioada cercetată în teză, 1945-1959, cel mai important a fost volumul *Universitatea "V. Babeș" din Cluj-Studiu monografic* (1957), de 223 pagini.¹ În "Prefața" semnată de Rectorul Universității acad. prof. Constantin Daicoviciu acesta preciza că scopul inițial al volumului a fost redactarea unei scurte schițe istorice a Universității "V. Babeș" la cererea Ministerului Învățământului, în vederea elaborării unei monografii a întregului învățământ superior din R.P.R. Dar, la cererea cadrelor didactice, a delegațiilor străine și a studenților s-a întocmit o monografie universitară amplă, dar profund ideologizată. Bilanțul istoric al acestui Studiu monografic a fost întocmit în așa fel încât să descrie realizările mărețe ale Universității "V. Babeș" în anii de democrație populară, în contrast cu situația așa-zis precară a Universității în regimurile antebelice. De altfel, acest model jubiliar s-a păstrat și în celelalte retrospectivități universitare jubiliare din perioada comunistă, care au ignorat sau au denigrat aspectele legate de implicarea monarhiei, de participarea cadrelor universitare la viața politică a țării. Tradiția jubiliară a fost subordonată în anii '50 scopurilor istoriografice comuniste.

Istoria Universității, ca practică istoriografică s-a născut din tradiția germană a monografiilor instituționale (*Jubiläumsschriften*), mai ales auto-celebrative, dar a fost legată și de existența unor diverse preocupări de istorie intelectuală (istoria ideilor, istoria conceptelor științifice etc.) sau de istoria educației, a instituțiilor cultural-educative. Toate aceste perspective au oferit demersuri, fie descriptive, genealogice, fie problematizate sau critice. Istoria culturală de astăzi consideră că o istorie a oricărei Universități nu poate face abstracție de profilul și mediul politic, cultural spiritual în care s-a format de orizontul ideilor educative și științifice, care au existat de-a lungul timpului. Istoriografiile europene, preciza Florea Ioncioaia într-un număr din *Xenopoliana* de la Iași, au propus surprinderea unor aspecte cât mai variate ale Universității, nu numai sub aspect organizatoric, instituțional, ci și sub impactul diferitelor regimuri politice și strategii culturale educative care au modificat traiectoria vieții universitare. Universitățile n-au fost în afara conflictelor pe care le-au declanșat susținătorii unor noi modele de cunoaștere sau de educare și organizare socială, dar nici în afara strategiilor educative ale regimurilor totalitare cum a fost comunismul. O abordare istorică autentică a Universității clujene în perioada 1945-1959 nu poate evita o restituire mai complexă, prin includerea raportului

¹ Alte retrospectivități jubiliare au fost *Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj în anii 1959-1965*, coordonată de Rectorul acad. prof. Constantin Daicoviciu. A urmat o lucrare de doar 76 de pagini, intitulată *Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj*, coordonată de Rectorul acad. prof. Ștefan Pascu, apărută la Editura Dacia în anul 1972 și *"Universitatea Babeș-Bolyai"* de 123 de pagini, apărut la Cluj-Napoca în 1979, sub rectoratul prof. Ion Vlad. Ca orice abordare jubiliară aceste volume prezintă istoricul Universității din Cluj și realizările semnificative sub raport organizatoric, didactic și științific.

real dintre Universitate și regimul de jure, lipsa autonomiei universitare, ingerințele pe care autoritățile comuniste centrale și locale le-au avut în viața Universității clujene, deturnată după 1948 de la menirea ei națională.

Studierea instituției universitare în regimul comunist presupune precauții metodologice, deoarece comunismul a fost și este un șantier de cercetare, care a generat opinii împărțite. Pentru evitarea interpretărilor tendențioase sau eronate istoriografia actuală recomandă analiza discursului comunist, a sensului și semnificației mesajelor ideologice, ceea ce permite înțelegerea sistemului de idei, de constrângeri semantice articulate ideologic. De exemplu, în perioada 1945-1947, discursul "democrației" de tip sovietic abuză de sloganurile ascuțirii "luptei de clasă," a înlăturării din Universitate a elementelor "fasciste" și "retrograde" care au colaborat cu vechile regimuri interbelice și au cultivat concepții mistice (religioase), idealiste, naționaliste (șovine"). De fapt, în mod esențial scopul strategiei staliniste a forțelor așa-zis "democratice" doreau să sufocă orice tentație de a menține Universitatea clujeană "Regele Ferdinand I" în vechea sa misiune. Această misiune a fost ancorarea în nevoile și idealurile naționale și în ritmul cultural și științific occidental. Noua misiune, pe care au susținut-o după 1944 forțele prosovietice au fost idealurile ideologice marxist-leniniste și modelul cultural și științific al U.R.S.S.-ului. Pentru distrugerea acestei tradiții întemeietoare a Universității clujene s-au pus în mișcare măsurile violente de purificare a Universității de profesorii și studenții, care până în 1947 au mai sperat în revenirea la tradiția Universității și la democrație de tip occidental. Campania de epurări, comprimări, pensionări, din rândul vechi elite universitare săvârșită între 1945-1947 a fost strâns legată de obiectivul subordonării Universității scopurilor construirii unei noi intelectualități, dedicate construirii socialismului, după modelul sovietic. Discursul oficial consemnat în documente presă, rapoartele partidului comunist, dispozițiile și reglementările guvernamentale de după 1948 au continuat să prezinte consecvent lupta contra "moștenirii grele" pentru a justifica vigilența revoluționară și epurarea cadrelor neînregimentate politic. De asemenea, discursul comunist surprins în documentele, sursele, propaganda anilor '50 nu reflecta realitățile concrete românești, marcate de dificultăți materiale, de epurare și etatizare, ci potențialități "mărețe." Această diferență între realități și propaganda comunistă face foarte dificilă analiza acelor ani ai stalinismului românesc, în general și al istoriei universitare în particular.

Pentru a arăta ce a fost și ce trebuia să devină Universitatea din Cluj după 1944, am dedicat al II-lea capitol al Tezei unei scurte retrospective asupra *Idealurilor întemeietoare ale Universității din Cluj între anii 1919-1940*, precum și istoriei Universității "Regele Ferdinand I" în perioada refugiului de la Sibiu și Timișoara (Facultatea de Științe) între anii 1940-1944. În urma Diktatului de la Viena din august 1940, situația Universității din Cluj, a fost legată de situația Transilvaniei de Nord, (în care se afla și Clujul universitar), care a fost atașată Ungariei horthiste. Universitatea "Regele Ferdinand I" a fost evacuată într-un timp scurt, fără să existe instrucțiuni precise în acest sens, iar în locul ei la Cluj s-a instalat Universitatea maghiară, "Ferencz József". În acel climat de dezastru național rectorii Florian Ștefănescu-Goangă, Sextil Pușcariu, Iuliu Hațieganu și comunitatea academică românească au respins presiunile regimului antonescian de a deveni "universitate militantă" și au pledat pentru autonomia universitară, pentru continuarea instituțională și funcțională a Universității și promovarea misiunii și idealurilor sale întemeietoare. Comunitatea academică aflată în refugiu a avut acțiuni deschise de opoziție față de regimul antonescian și față de război, mai ales din anul 1943.² Procesul de

² La ședința Consiliului Universitar din 1 septembrie 1940 s-a redactat un protest contra impunerii evacuării Universității, dar s-a discutat și variantele evacuării la Brașov, Sibiu, Timișoara, Alba Iulia, inclusiv București. Majoritatea profesorilor au optat pentru Sibiu. Ibidem, 531-532.

reorganizare a Universității Cluj/Sibiu s-a produs treptat, dar eficient, fiind create spații pentru cursuri, biblioteci, clinici, mai puțin pentru cămine și cantine studentești. Pe toată durata refugiului 1940-1945 a existat aceeași structură pe facultăți, catedre, institute, și-au continuat activitatea cea mai mare parte a corpului profesoral, iar Extensiunea Universitară al cărui președinte era Silviu Dragomir, a continuat să-și urmeze nobila menire cultural-națională. Demersurile interbelice pentru atingerea idealului universitar au avut ca rezultat crearea unei tradiții universitare românești, așezarea Universității "Regele Ferdinand I" pe specificul cultural-științific național. Prin această tradiție se înțelegea crearea unei atmosfere de muncă și creație la Universitatea din Cluj, care după cum spunea Ioachim Crăciun, instaura în Universitate un "spirit european, un prestigiu latin și o hărnicie românească. Spiritul de lucru era dinamic, bazat pe capacitățile creatoare ale generațiilor de profesori și studenți, dar și pe un patriotism, legat de ridicarea culturală a Ardealului."³

Al III-lea capitol al Tezei se ocupă de *Revenirea la Cluj a Universității "Regele Ferdinand I,"* din toamna anului 1944, până în luna iunie 1945. Am încercat să surprind cât mai detaliat aspectele complexe care au contribuit la întârzierea revenirii Universității românești la Cluj, în ciuda legitimității pe care o avea ca instituție a Statului român. Nu numai refuzul Universității maghiare de a elibera localurile, clinicile și bibliotecile clujene a creat dificultăți, ci și intenția autorităților locale și centrale procomuniste de a aduce la Cluj doar cadre didactice dispuse să se adapteze noilor vremuri. Încălcând autonomia universitară în toamna anului 1944 a fost schimbat Senatul universității Cluj/Sibiu și a fost numit un nou rector Alexandru Borza. Numai că noul Rector, ca majoritatea profesorilor Universității au fost nemulțumiți de strategiile de imixtiune ale Prefecturii Cluj în treburile universitare și de calomniere a corpului profesoral în vederea epurării politice. În ianuarie 1945 Prefectura din Cluj și-a luat prerogativa reorganizării învățământului universitar clujean încălcând autonomia universitară. Prin Ordonanța nr. 413 s-a propus înființarea la Cluj a două Universități, una românească și cealaltă cu limba de predare maghiară. Era limpede că "Regele Ferdinand I" care trebuia să revină la Cluj era nevoită să-și modifice menirea de instituție națională și să accepte rezolvarea în spirit leninist a chestiunii naționale. Primăvara anului 1945 a fost marcată de încercarea Universității "Regele Ferdinand I" de a-și impune condițiile revenirii și strategiile Universității maghiare de a obține condiții cât mai favorabile, chiar dacă Transvania nu revenea României. Forțele democratice prosovietice, grupate în Frontul Național Democrat (F.N.D.), care au preluat controlul autorității centrale și locale au manifestat tot mai deschis intenția sovietizării Universităților clujene. Prin *Decretele Regale* nr. 406 și 407 din luna mai 1945 a fost consființată oficial existența la Cluj a două Universități românească și cea cu limba de predare maghiară (denumită la început Universitatea de Științe, iar din ianuarie 1946, "Bolyai").

Capitolul al IV-lea al Tezei tratează detaliile "democratizării" și sovietizării Universității "Regele Ferdinand I" între anii 1945-1946, precum și impactul înființării Asociației Române pentru strângerea legăturilor cu Uniunea Sovietică. A.R.L.U.S.-ul și-a pus repede amprenta asupra noul spirit universitar, prin conferințele și cercurile de popularizare a culturii și științei societice. Tot în acest capitol am descris mașinațiunile *Frontului Național Democrat*, în legătură cu înlăturarea de la Universitatea românească a vechi elite, precum și soluțiile acestui Front privind litigiul universitar. Pentru a da impresia unei voințe venite chiar din sânul Universității românești autoritățile guvernamentale și locale au susținut dorința profesoriei și studenției clujene de democratizare, contra naționalismului și șovinismului. Guvernul, în frunte cu dr. Petru

³ V. Pușcaș, "Universitatea din Cluj în serviciul națiunii (1919-1940), Cluj, Sibiu, 1940-1944", în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie "A.D.Xenopol"*, Iași, XXV/2, 25, 1988, p.133-134. Sextil Pușcariu, "Norme de recrutare a profesorilor Universității din Cluj", în *Societatea de Mâine*, VII, nr.19-20, VII, p. 340-341.

Groza a susținut că România nu avea nevoie de conflicte interetnice, pentru că acestea ar fi putut influența deciziile Alianților în privința statutului Transilvaniei. După dezbateri între delegațiile celor două Universități clujene în luna iunie 1945 Universitatea "Regele Ferdinand I" a încheiat *Procesul verbal de predare-primire* a clădirilor, Clinicilor și a unei părți din patrimoniul universitar, o mare parte fiind pierdută sau distrusă. Primul tren, care a transportat materialele Universității a plecat din Sibiu la 1 august 1945, iar ultimul la 25 septembrie 1945. Dar, dificultățile materiale și financiare, lipsa spațiilor de locuire pentru corpul didactic și administrativ au dus la amânarea începerii anului universitar 1945/1946.

Capitolul al V-lea al Tezei abordează un fenomen dramatic care a marcat Universitatea "Regele Ferdinand I" în anii 1944-1945. Este vorba de defascizarea Universității din Cluj, de epurările politice, realizate prin intermediul unei Comisii de Epurare din care făceau parte unii membrii conducerii Universității. Dacă rectorul Alexandru Borza și cei mai mulți profesori și studenți au fost nemulțumiți de furia demascărilor în presă, de acuzațiile nefondate atribuite unor colegi, decanii Constantin Daicoviciu de la Litere, Mihail Kernbach de la Medicină și noul rector Emil Petrovici (din martie 1945) n-au ezitat să participe la epurarea politică. Sub pretextul instaurării "democrației" în Universitate și aducerii "rătăciților", profesori și studenți, pe calea cea bună, în mai-iulie 1946 s-a declanșat un nou val de epurări. Printre profesorii considerați "compromiși" pentru că slujiseră Universitatea în vechiul regim și participaseră direct sau ca militanți la viața politică interbelică s-au numărat profesorii Iuliu Hațieganu, Silviu Dragomir, Ioan Lupaș, Florian Ștefănescu-Goangă, Alexandru Borza, Onisifor Ghibu și alții. Noii numiți în funcțiile de conducere a Universității, în frunte cu Rectorul Emil Petrovici, au fost cei care au alcătuit listele de acuzare a unor profesori. Termenii acuzării erau, în general, asemănători, incriminările fiind legate de activitatea sau simpatiile politice ale membrilor corpului didactic și științific. O asemenea incriminare a fost semnată de Decanul C. Daicoviciu și de Rectorul E. Petrovici în legătură cu cazul profesorilor "legionar" Alecu Procopovici, Ștefan Pașca și Valer Bologa. Au fost îndepărtați pe termen limitat Titu Vasiliu de la Medicină, pe timp de șase luni; prof. titular Iuliu Hațieganu, de la Medicină pe de trei luni, Grigore Popa de la Litere și Filosofie pe timp de 2 ani și alții. Patriotismul, creștinismul, naționalismul erau considerate "ideologii retrograde și barbare, de aceea toți profesorii care practicau asemenea tentații trebuiau epurați. Dar o gravă greșală a constituit-o și relațiile cu personalități occidentale, pe care la Cluj le cultivau membrii Asociației Româno-Americane din Transilvania, din care au făcut parte Rectorul Alexandru Borza și soția sa, Nicolae Mărgineanu, acesta din urmă fiind acuzat de spionaj.⁴ În mărturisile sale din *Amfiteatre și închisori*, profesorul Mărgineanu a precizat că demascările și epurările de la Universitatea "Regele Ferdinand I" între anii 1944-1947 s-au datorat "turnătoriei" unor colegi, printre care Alexandru Roșca de la Psihologie. La rândul său Al. Roșca a fost demascat, alături de Ștefănescu-Goangă, Liviu Rusu, N. Mărgineanu de Mihail Ralea de la București de la București, într-o "autocritică" pe care și-a făcută după plecarea soției, fiicei la Washington.⁵

Capitolul al VI-lea urmărește tocmai mecanismele compromiterii "reacționarilor" și "democratizarea" Universității "Regele Ferdinand I" în anul 1946. În acel an, opoziția procomunistă a devenit tot mai agresivă, fiind susținută de Regionala P.C. Cluj și de autoritățile locale. În numele profesorilor și al studenților "democrați" vorbea Frontul Democrat Universitar, care în 3 martie 1946 a lansat un Program, în care scopul activităților studențești trebuiau să fie dezbaterile problemelor academice, culturale, sociale, nu politice. Practic F.D.U. a

⁴ La București era Asociația Amicii Americii, din care făceau parte și profesori universitari.

⁵ N. Mărgineanu a susținut că profesorii Petrovici și Daicoviciu i-ar fi "scosx de la Universitate pe Pușcariu, Lupaș, Dragomir, Blaga (membrii ai Academiei Române), pe Bezdechi, Giuglea, Goangă, Sudețeanu, Vuia, D. Popovici și alții.

susținut doar o activitate legată de Partidul comunist nu de partidele istorice. Programul F.D.U dorea ca Universitatea să devină garantul formării unui nou tip de intelectual, receptiv la vremurile noi, la experiența *plină de învățături* a U.R.S.S.ului. Tot în acest capitol am surprins fațeta dominantă a Universității “Regelui Ferdinand I” în anul 1946, este vorba de atitudinile democratice ale profesorilor și studenților, care sperau la o revenire a țării la sistemul democratic interbelic. În primăvara și vara anului 1946, Universitatea “Regele Ferdinand I” a ajuns un teren de confruntare între cele două tabere: pe de-o parte opoziția antiguvernamentală și anticomunistă, susținută de către partidele istorice (P.N.Ț.-Maniu, P.N.L.-Brătianu și P.N.L.-Tătărescu), unii profesori fiind membrii sau simpatizanți ai acestor partide; pe de altă parte, Conducerea Universității, susținută de forțele locale clujene. Atmosfera tensionată din Universitatea “Regele Ferdinand I” din Cluj a fost legată de acutizarea relațiilor dintre români și unguri, mai ales cu ocazia manifestațiilor românești legate de 24 ianuarie, 6-7 martie, 4 aprilie, 7 și 9 mai, pe fondul așteptării hotărârii Marilor Puteri în privința Transilvaniei. Manifestațiile studențești din lunile ianuarie-iunie 1946, au arătat atitudinea antirevizionistă a studențimii românești clujene, care se alăturaseră opiniei publice românești.⁶ Punctul culminant al tensiunilor naționaliste clujene l-au reprezentat incidentele din 28/29 mai 1946. Împotriva studenților, acuzați de Regionala de Partid Cluj că s-ar fi aflat sub influența partidelor istorice, au fost incitați muncitori de la “Dermata” și Atelierele C.F.R., în mare parte de naționalitate maghiară, ceea ce a dat conflictului o culoare etnică. Decizia unor lideri comuniști maghiari de a provoca contra-manifestații muncitorești, inclusiv atacarea Căminului “Avram Iancu,” avea să fie considerată o greșală de către Biroul Regional Cluj al P.C.R. Arestarea de către Poliția Cluj a 14 de studenți acuzați de devastarea Căminului “Avram Iancu” în noaptea de 28/29 mai, interzicerea oricăror manifestații studențești și amânarea sesiunii speciale de examen a determinat izbucnirea unei greve academice, care a durat trei săptămâni, din 1 iunie până în 19 iunie 1946.⁷ Greva academică din iunie 1946 a fost condusă de liderii mediciniști ai Centrului Studențesc “Petru Maior.” În fruntea grevei s-a aflat Valeriu Anania (Înalt Preasfințitul Mitropolit Bartolomeu Anania), cel care și-a riscat libertatea pentru a susține revendicările studențești. Tot V. Anania a fost cel care la 19 iunie 1946 a anunțat încetarea grevei și a activității Centrului Studențesc. Rectorul Emil Petrovici a fost ostil acțiunilor studențești din 1946, iar mulți dintre profesori au stat deoparte, ceea ce a încurajat Guvernul să ia o măsură drastică exmatricularea celor care nu încetau greva. Brutalitatea măsurilor de reprimare, arestare, exmatriculare a studenților români clujeni au avut un impact puternic, dar studențimea clujeană, cu care se solidarizase celelalte centre universitare, a continuat să aibă atitudini antiguvernamentale și în toamna anului 1946. Falsificarea alegerilor din noiembrie 1946 a înclinat balanța spre accelerarea procesului de “democratizare a Universității clujene. Studențimea “democrată,” în spatele căreia s-a aflat F.N.D.-ul a preluat inițiativa reglementării tuturor chestiunilor studențești legate de cazare, burse, aprovizionare, pentru care s-a creat Cooperativa “Victoria Studențească.” Aceste forțe au creat impresia că reprezintă adevăratele interese ale studențimii.

⁶ Majoritatea maghiarimii clujene era revizionistă și s-a raliat comunismului, nu din convingere, ci mai degrabă pentru a obține sprijinul Guvernului în obținerea unui statut privilegiat în Transilvania. Hotărârea de la Paris din 7 mai 1946, privind revenirea Transilvaniei de Nord la România a nemulțumit maghiarimea, care a amplificat entuziasmul procomunist (“democratic”) și a încercat să folosească tensiunile interetnice pentru a demonstra Marilor Puteri că România nu ar fi capabilă să guverneze civilizată Transilvania. Comunizarea Universității de stat cu limba de predare maghiară s-a produs, mai ales, sub presiunea Uniunii Populare Maghiare.

⁷ În mai 1946 s-au declanșat manifestații studențești de durată lungă în toate centrele universitare, dar cele de la Cluj au avut un caracter naționalist, anticomunist și antiguvernamental. Calea comunist-sovietică a reformării universitare opunea rezistențe, nu numai la Cluj, ci și la București și Iași.

Capitolul al VII-lea se referă la principalele evenimente ale anului 1947 în Universitatea "Regele Ferdinand I". În acest an o parte a studențimii a fost dispusă să se replieze la comandamentele timpului, să participe alături de profesori la activitățile secției Universitare a A.R.L.U.S.-ului și ale nou înființatei Uniunii Naționale a Studenților din România (U.N.S.R.-ul). Pe de altă parte, în '47 au continuat reacțiile studențimii, care spera revenirea Universității la condiție ei interbelică. Tot în anul 1947, sub pretextul "raționalizării" învățământului superior și a economiei la bugetul de stat a început strategia comprimărilor persoanelor și catedrelor universitare și pensionarea celor mai în vârstă. Această acțiune s-a desfășurat în scopul purificării Universității de "balastul" unor cadre didactice și a unor catedre de la Litere și Filozofie, Medicină și Științe ceea ce demonstra că se proceda la o purificare politică. În anii 1947-1948 o mare parte a elitei universitare a fost figurat pe listele licențierilor Yves Auger, Romulus Cândea, Silviu Dragomir, Ioan Moga, Gheorghe Giuglea, Romulus Vuia, Ioachim Crăciun, Nicolae Mărgineanu, Alexandru Borza și alții. Unii ca Nicolae Mărgineanu au fost trimiși în închisori sau lăsați doar cu șansa de a ocupa un post la munca de jos, cum a pățit prof Ștefan Manciulea.

Capitolele VIII, IX și X din Teză tratează sistematic situația Universității în anul 1948, anul declanșării revoluției culturale. Învățământul universitar, institutele de tradiție au fost ținta distrugerii de către autoritățile comuniste. Academia Română a devenit la 9 iunie 1948, Academia R.P.R.-ului, preluând toate Institutele de cercetare universitară la 15 iulie 1948.⁸ La începutul anului 1948, la 10 ianuarie numele Universității a fost propus spre schimbare în "Victor Babeș," vechiul nume amintind de monarhie, care tocmai fusese abolită la 30 decembrie 1947. Schimbarea oficială a denumirii Universității "V. Babeș" și a unor instituții anexe s-a făcut la 27 mai 1948. Colegiul Academic "Regele Carol al II-lea" primea denumirea de Colegiul Academic "Nicolae Bălcescu," iar Institutul de Speologie al Universității din Cluj și-a schimbat denumirea în Institutul de Speologie "Emil Racoviță."

Reforma a învățământului universitar din august 1948, Decretul nr. 175 a dus la reorganizarea Universității "V. Babeș" pe facultăți, catedre, corp profesoral, activitate didactică, științifică și culturală. Ambele Universități clujene "V. Babeș" și "Bolyai" au fost integrate în sistemul centralist, omogen, laic și ideologic al învățământului românesc. De acum activitatea lor trebuia să se desfășoare sub semnul înfrățirii, ambele fiind supuse procesului de ideologizare a programelor și activității științifice.

Modelul organizatoric pe facultăți și catedre a devenit prin reformă unic pentru toate Universitățile din R.P.R., la fel programa de învățământ universitar, manualele unice. Reorganizarea didactică și științifică a fost pusă sub semnul priorităților ideologice. În spatele deciziilor guvernamentale au stat interesele Partidului Muncitoresc Român, la recomandarea căruia sistemul universitar a fost inspirat de cel sovietic, activitatea științifică, bibliografiile date studenților trebuiau să fie în primul rând sovietice sau din țările cu democrație populară.

Universitatea "Victor Babeș" din Cluj, avea următoarele facultăți, cu durata de studiu de 4 ani: Facultatea de Matematici și Fizică, Facultatea de Științe naturale, Facultatea de Chimie, Facultatea de Istorie, Facultatea de Geologie-geografie, Facultatea de Filozofie, Facultatea de Pedagogie și Psihologie, Facultatea de Filologie și Facultatea de Științe juridico-administrative, care avea durata de studii de 3 ani.⁹ Ministerul

⁸ La 9 iunie 1948, prin *Decretul nr. 76*, se proceda la transformarea Academiei Române în Academia Republicii Populare Române. Conform Art. I. "Academia Română, cel mai înalt for științific și cultural se transformă într-o instituție de Stat. Ea va purta denumirea: Academia Republicii Populare Române.

⁹ Facultatea de Științe juridico-administrative a funcționat în anii 1948-1951 în cadrul Universității "V. Babeș," iar între 1951-1953, a format, împreună cu Facultatea de Științe juridice de la "Bolyai," Institutului de științe juridice și economice din Cluj. Cele două facultăți amintite au constituit, de fapt, două secții în cadrul Institutului, iar din 1953, s-a individualizat. Facultatea de științe juridice a Universității "V. Babeș."

Învățământului a dispus reorganizarea Facultății de Istorie-Geografie în anul 1951, când Istoria s-a desprins organizatoric de Geografie, formând o singură facultate, de Istorie. La aceasta s-au adăugat din 1952, catedrele de Științe sociale. În octombrie 1951, a fost transferată de la Iași la Cluj și București Facultatea de Filozofie și Pedagogia-Psihologia (de fapt, această facultate s-a desființat la Iași) care au trecut la Facultatea de Istorie. În toamna anului 1954, Istoria s-a unit cu Filologia, formând Facultatea de Istorie-Filologie.¹⁰ În anul 1955, pe lângă Facultatea de Istorie-Filologie s-a înființat o secție fără frecvență cu durata de 5 ani, pentru cadrele didactice din învățământul mediu, care doreau să se califice în aceste specializări. Cotitura științifică universitară la “V. Babeș” și la “Bolyai,” a fost crearea cele 3 catedre de Științe sociale în 1948: Bazele marxism-leninismului, Economia politică și Materialismul dialectic și istoric, catedre care în anul 1952, au trecut la Facultatea de istorie. Îndoctrinarea nu era obligatorie doar pentru studenți, ci și pentru profesorii Universităților clujene. Între anii 1952-1956, “Materialismul dialectic” au fost incluse în cadrul catedrei de Bazele marxism-leninismului, înlocuit în 1956, cu “Istoria mișcării muncitorești.” La “Economie politică”, curs și seminar, pe postul de conferențiar a fost numit Gheorghe Neamțu, iar la “Materialism dialectic și istoric” a fost numit profesorul Pavel Apostol. Încă din luna decembrie 1948, s-au făcut redistribuiri ale profesorilor de la Filozofie, care predaseră concepții idealiste. De pildă profesorul D.D.Roșca a fost trecut la Pedagogie, dar filozoful Lucian Blaga a fost scos de la catedră, fiind considerat un personaj periculos pentru concepțiile sale filozofice, incompatibile cu ideologia Republicii Populare.

Capitolul X al Tezei se referă la noua politică de cadre după 1948, la instituirea referatului de cadre, la instrucțiunile privind verificarea politică și socială a cadrelor și depistarea prin metodele de critică și autocritică din cadrul ședințelor a deviaționiștilor de dreapta. Memorilaistica oferă date despre maniera de demascare a elementelor care nu se conformau exigențelor ministeriale. La Istorie, de pildă, profesorii erau rolleriști doar de suprafață și simțeau alături de studenți simțeau “apăsarea vremurilor.” Biroul de Partid și cel al UTM-ului din Universitate recurgeau la “săpuneli strașnice,” mai ales asupra cadrelor universitare care nu erau încadrate în partid și nu dădeau dovadă de “combativitate” revoluționară, precum David Prodan, demascat de Pavel Apostol și Constantin Daicoviciu. Academicianul Prodan povestea în *Memoriile sale* cum a fost scos de la catedră și de la Institut, rămânând să lucreze numai “în acord.” Tot la “munca în acord” au mai ajuns profesorii Francis Pall, Ștefan Pascu și Mihail Dan, acuzați de lipsă de combativitate sau pentru că erau greco-catolici. Din anul 1948 corpul didactic al Universității a fost mai restrâns, fiind alcătuit din cadre vechi, care s-au conformat exigențelor ideologice și politice și cadre noi, recrutate și promovate pe criteriul înregimentării în partid și al “originii sănătoase.”

Universitatea “Bolyai” a recuperat, la rândul său, profesori “vechi,” datorită insistențelor Bisericii maghiare catolică și reformată, foarte interesate de menținerea în Universitatea cu limba de predare maghiară a unor cadre universitare cu influență intelectuală și politică, cu oameni de încredere, chiar dacă unii dintre aceștia nu aveau cetățenie română, ci maghiară. În perioada 1948-1959 Rectoratul Universității “V. Babeș” a avut în frunte trei profesori: Emil Petrovici care a activat ca Rector între 1945-1951, apoi Raluca Ripan între 1951-1956, și prof. Constantin Daicoviciu între 1956-1960, 1960-1964 și 1964-1968. Cei trei Rectori au avut personalități diferite, dar s-au conformat

Institutului de științe juridice și economice a fost desființat la 31 august 1953, iar clădirea acestuia a fost preluată de Institutul de Mecanică din Cluj.

¹⁰ În cadrul Facultății de Istorie-Filologie științele istorice au fost grupate în două secții: -istorie pură, cu durata de studii de 5 ani, care pregătea, în primul rând, cercetători pentru diferite institute științifice; -istorie-română, cu durata de studii de 4 ani, care pregătea, în primul rând, cadre pentru învățământul mediu.

recomandărilor de Partid. Până în 1957, din rândul corpului profesoral al Universității "V. Babeș" au fost aleși 5 membrii activi ai Academiei R.P.R.: David Prodan, Constantin Daicoviciu, Emil Pop, Raluca Ripan și Ioan Tănăsescu. Cei 7 membrii corespondenți au fost: George Călugăreanu, Constantin Macarovici, Tiberiu Morariu, Ștefan Pașca, Traian Popovici, Eugen Pora și Vasile Radu. Din vechea formulă a Academiei Române au fost eliminate personalitățile "neștiințifice," precum istoricii Ioan Lupaș, Siviu Dragomir, Lucian Blaga, Florian Ștefănescu-Goangă, Ștefan Bezdechi Alexandru, Lapedatu și alții.

Capitolul al XI-lea al lucrării prezintă aspecte legate de activitatea didactică și științifică a profesorilor între 1948-1959. Uniformizarea instituțională a învățământului universitar s-a regăsit, nu numai sub aspect organizatoric, ci și în sistemul uniformizat de programe, cursuri și manuale obligatorii. Cele mai multe manuale trebuiau traduse din literatura științifică sovietică sau elaborate de către colective "atent" selecționate în vederea editării de manuale unice sub patronajul Ministerului Învățământului. Din 1948, catedrele de Științe sociale au avut sarcina să instaureze un "spirit nou," didactic și științific pentru întregul corp didactic. La toate facultățile Universității "V. Babeș", dar mai ales la Istorie, Geografie, Pedagogie și Psihologie reforma învățământului a adus restructurări de adâncime în privința programei de învățământ, cursurile având un caracter predominant ideologic. Din anul universitar 1950-1951 nici un cadru didactic universitar nu-și putea începe activitatea fără decizia Ministerului Învățământului, decizie realizată după analiza situației politice a comunității academice. Practicile vieții de partid, sub forma *centralismului democratic*, au fost transferate în viața universitară sub forma "discuției", "criticii" și "autocriticii", în scopuri nu numai profesionale, ci și politico-ideologice.¹¹ Înregimentarea politică și ideologică a fost condiția menținerii pe posturi a cadrelor didactice universitare, iar unul dintre criteriile prioritare ale înregimentării l-a constituit "purificarea" ideologică a cursurilor, obligatorie în toate Universitățile. Cosmopolitismul, obiectivismul, tehnicismul, idealismul, "împăciunitorismul" erau considerate "greșelile" urmărite în cursuri la toate disciplinele. La Istorie, păcatul "obiectivismului" însemna evitarea imixtiunilor ideologice printr-o analiză cantitativă, factologică, descriptivă, cultul amănuntului și interesul pentru istoria locală sau regională. De aceste "greșeli" au fost acuzați David Prodan, Kurt Horedt și chiar C. Daicoviciu. "Tehnicismul" era viciul care însemna nefolosirea unei interpretări în sens marxizant a unor date istorice empirice. Darea de seamă a activității Institutului de Istorie era o reală ocazie de îngrijorare. De obicei, scria D. Prodan, nu se citea toată Darea de seamă, dar analizele erau pline de reproșuri, pe care "titularii" nici măcar nu știau de ele. Un asemenea caz a fost cel al Vioricăi Pascu acuzată de a fi "incapabilă," numai că numele ei a fost trecut greșit, iar incapabil a apărut Ștefan Pascu, ceea ce a stricat relațiile și a întărit suspiciunile dintre profesori.¹² În anii '50 libertatea lecturii bibliografice devenea tot mai restrictivă pe măsură ce se crea în Biblioteca Universitară *Fondul S*, în care au fost trecute cărți despre regalitate, Maniu, Brătianu, Titulescu etc.. Treptat au devenit inaccesibile pentru profesori și studenți mii de reviste și periodice, în jur de 20-25 000 de titluri, după părerea unui fost bibliotecar, Lemeny (C. Mustață, *Student la Cluj*, II). La *Fondul S* se putea ajunge, dar cu aprobări de la organizația de Partid, de la Conducerea Bibliotecii. Obținerea aprobării era deseori legată de întocmirea unor teze de doctorat. Profesorii "vechi," care și-au continuat activitatea au fost nevoiți să se înscrie în Partid, iar activitatea lor științifică să fie conformă cu noile principii științifice. Majoritatea cadrelor didactice de la "Victor Babeș" au desfășurat o activitate ideologică sumară, au continuat să-și facă cercetările cu discreție, dar din lipsa

¹¹ Ritualul "ședințelor lărgite" pe care Roller, a instituit-o ca practică în activitatea universitară avea să aibă un rol central în transformarea Universității în instrument de cenzură și propagandă comunistă.

¹² David Prodan, *Memorii*, text îngrijit și adnotat, cu prefață de Aurel Răduțiu, București, Editura Enciclopedică, 1993, p.73.

unor publicații și reviste științifice producția științifică din anii '50 nu a fost spectaculoasă. Trecerea Institutelor la Academia R.P.R și încurajarea muncii științifice în colectiv a făcut ca materialul științific cel mai apreciat să fie lucrările colective. Din 1952 Academia R.P.R a recomandat stigmatizarea cadrelor care nu demascau pe trădătorii științei, pe "împăciunitoriști," fiind vizată și așa-numita *deviere de dreapta*, care în anii '50 a însemnat favorizarea "dușmanului de clasă. În anii '50 destul de multe cadre didactice, conferențieri - lectori, asistenți- nu aveau doctorate sau nu li s-a recunoscut doctoratul. De altfel, nu exista obligativitatea de a avea calificarea prin doctorat, iar, pe de altă parte nu existau suficienți conducători de doctorat. Puține cărți editate au fost editate și cursurile litografiate erau "rarissime," după mărturia unor foști studenți. Doctoratele noi au întârziat să apară, fiind mai numeroase după 1960. Înscrierea la doctorat presupunea aprobări de la Partid, unii solicitanți fiind respinși.¹³

Până în 1956, când a apărut *Buletinului Universităților "Babeș" și "Bolyai"* nu au existat publicații universitare clujene, iar relațiile științifice internaționale, deși nu au lipsit, erau legate de Uniunea Sovietică și țările de democrație populară. Plecărilor profesorilor au fost atent supravegheate de către Regionala Cluj a P.M.R-ului, care pretindea să fie cea care decidea ieșirile în străinătate. La Congresul de Istorie de la Roma din anul 1955 au participat de la Universitatea clujeană doar C. Daicoviciu și D. Prodan.

Despre *Studențimea și viața studențească* în anii '50 m-am ocupat în capitolul al XII-lea Statisticile universitare clujene arătau că, după 1948, numărul studenților Universității din Cluj a crescut de la 2 500 (dintre care 114 bursieri) la 3 026 studenți, dintre care 1 500 bursieri în 1956.¹⁴ Universitatea "V. Babeș" a trebuit să se înscrie în cerința îmbunătățirii compoziției sociale a studenților. Conform sarcinilor de Partid fiii de muncitori trebuiau să reprezinte 40 % din totalul studenților, iar împreună cu fiii de țărani să ajungă la 70-75% din totalul studenților.¹⁵ În legătură cu studenții, din 16 septembrie 1952 s-a stabilit un nou sistem de notare al acestora. Se desființa sistemul de notare de la 1 la 10 și se înființa notarea prin calificative: foarte bine, bine, suficient, insuficient, începând din anul școlar 1952-1953. *Programul de cursuri pe anul școlar 1948-1949*, editat de Universitatea "V. Babeș"-Cluj în 1949 cuprindea principale "Instrucțiuni generale" privind activitatea studențească, pornind de la admiterea în facultate, efectuată prin probe scrise, orale și practice, conform specialității fiecărei facultăți. Reformarea activităților studențești după 1948, a avut la bază înlocuirea tradiției universitare burghezo-moșierești, acea "școală a muștrului și a tocii", cu un nou stil de muncă. În "Îndrumarul în studiul individual al studenților," din 1951, redactat de către un colectiv de la Universitățile "V. Babeș" și "Bolyai" Cluj, noua metodă de muncă a studentului consta în activitățile legate direct de formarea sa profesională: cursuri, seminarii, lucrări practice, conferințe de specialitate, studiul individual și elaborarea unor lucrări teoretice sau practice. Pe tot parcursul anilor '50, metodele de muncă științifică, modul de gândire și exprimare au fost inspirate de marxism-leninism, dar și de darwinism

¹³ Ioan Mârza, *Povestea vieții mele. Confesiuni și schițe de portrete*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2008, p.189-221.

¹⁴ Din 1948 bursele erau condiționate de situația materială a susținătorilor, dar și de rezultatele școlare. Cuantumul lor era de până în 200 lei urmând să crească abia din 1954 la 270 lei lunar. Bursele erau de două feluri: burse în locuință (cămin studențesc), și bursă în hrană (cantine studențești). Căminele și cantinele studențești trebuiau folosite doar de studenții bursieri. Din 19 februarie 1951 s-au înființat 200 de burse republicane anuale a 5 000 lei lunar, pentru "elementele cele mai eminente din învățământul superior", în afară de cazare și hrană, care erau repartizate pe instituții de învățământ superior de către Ministerul Învățământului. *Viața studențească* preciza că în anul 1957, centrul universitar Cluj număra cam 10 000 de studenți, dintre care numai "V. Babeș" avea aproximativ 3 220 studenți, iar procentul bursierilor se ridica la aproximativ 50%.

¹⁵ Aceste procente erau considerate compoziția socială "optimală."

și pavlovianism. Aceste concepții științifice se confruntau cu concepțiile idealiste, șovine, "antiștiințifice" care se mai găseau încă în manualele universitare, după opinia rectorului C. Daicoviciu. Activitatea cercurilor științifice studențești se desfășura în cadrul sesiunilor științifice, îndrumate de către profesori. Referatele Cercurilor științifice studențești clujene au fost publicate din 1955-1956, în "Buletinul cercurilor științifice studențești," editat de "Asociația științifică a studenților de pe lângă Universitatea "V.Babeș." În 1948, Uniunea Națională a studenților din România (U.N.S.R), apoi organizația universitară U.T.M. (care împreună cu Sindicatul studențesc au format Asociații studențești) s-au erijat într-un ajutor "prețios" al conducerii Universității "V.Babeș", în sprijinirea fidelității față de Partid și regimul democrat-popular. Dar, tocmai în anii 1950-1956 au avut loc cele mai multe excluderi din U.T.M la Universitatea "V. Babeș" din Cluj. Motivele cele mai frecvente au fost "cârdășia" cu acțiunile studențești fasciste, cu "atitudinea burgheză" a celor care se străduiau să cunoască bine limbile franceză și engleză. Cosmopolitismul era incompatibil cu studentul de tip nou, care trebuia să acorde prioritate cunoașterii limbii ruse și bibliografiei sovietice. Excluderea din U.T.M. aducea rapid și excluderea din facultăți, care s-a făcut totdeauna cu mare discreție. La fel ca și în cazul cadrelor didactice erau excluși și studenții (utemiști) care nu votau excluderea vreunui coleg.

Viața studențească în anii '50 a fost legată de cursuri, seminarii, biblioteci, cămine și cantine, dar și de obișnuitele distracții studențești. Distracția studențească, serbarea onomastică a fost legată în anii '50 de Restaurantul *Fetițele Vieneze*, de o "îngrijire îndoielnică" unde studenții mai mult cântau decât mâncau. Conducerea Universității "V. Babeș" și Asociațiile studențești au încercat să canalizeze activitatea culturală și sportivă studențească pentru a avea un control strict asupra studențimii de la ambele Universități clujene. Înfrățirea universitară clujeană a fost cerută consecvent de către organizația centrală și locală a Partidului, dar aceasta a fost, mai degrabă, un deziderat, decât o realitate.¹⁶ Anul 1959 a fost anul Unificării celor două Universități înfrățite deja din 1956 printr-un Buletin științific. În capitolul al XIII-lea am prezentat etapele unificării universitare, care a debutat prin dezbateri în lunile februarie-martie 1959 sub patronajul direct al Partidului. Gheorghe Gheorghiu-Dej, susținut și de Comitetul Regional Cluj al P.M.R.-ului, considera că prin unificarea celor două Universități "surori" se pune capăt naționalismului învrăjbitor. Comitetului Regional Cluj al P.M.R.-ului luat Pentru a stimula procesul unificării celor două Universități clujene Gh.Gheorghiu-Dej l-a trimis la Cluj pe tov. Nicolae Ceaușescu, cel care dovedise în aprilie 1959 o intransigență față de naționalismul maghiar, în cazul Janos Fazekas. În cadrul ședinței B. P. al C. C. al P.M.R.-ului din 20 aprilie 1959 se preciza clar "dreptul minorităților de a învăța în limba maternă, drept stipulat în "Statutul naționalităților" din februarie 1945 și în „Constituțiile” din 1948 și 1952. S-au prezentat, de asemenea, "greșelile" în organizarea și orientarea învățământului în limbile minorităților, greșeli care "au dăunat educației patriotice și internaționaliste a tineretului studios". Se reproșa faptul că "nu s-a asigurat cunoașterea temeică a limbii române," care era limba statului, a cetățeniei R.P.R.-ului, ceea ce "alimenta separatismul național." La dezbaterile privind unificarea din 1959 a participat și Nicolae Ceaușescu care a dat replici categorice profesorilor maghiari, mai ales lui Balogh Edgar.¹⁷ În primăvara anului 1959 a avut loc unificarea organizațiilor de partid de U.T.M, a

¹⁶ Căminele studențești erau "Avram Iancu," "E. Racoviță," "Elena Pavel," căminul "B", Căminul nr. 3 din Parcul de la Chimie. În Căminul "Avram Iancu" erau circa 8-12 studenți într-o cameră, colegi de an sau de facultate. Seara se spuneau "povești," uneori avea loc desfacerea pachetelor de acasă, ceea ce era un motiv de "sărbătoare" la care participa toată camera. Exista câte un *Ziarul de perete* al fiecărei Facultăți, ținut la zi de un responsabil de grupă. Acolo apăreau corigenții, cei cu frecvență slabă (utemiști sau nu), "nedemni de a fi studenți ai vremurilor noi." . Ioan Mârza, *Povestea vieții mele. Confesiuni și schițe de portrete*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2008, p. 162-172.

¹⁷ Constantin Mustață, *Student la Cluj. Zborul printre meteoriți*, vol. II. Editura Studia, 2003, p.61, 63.

celor două Sindicate universitare, a Asociațiilor studențești, căminelor și cantinelor, dar acțiunea decisivă a fost Adunarea membrilor corpului didactic universitar clujean din iunie 1959. În numele Comisiei de unificare s-a prezentat un *Raport* citit de prof. Tokács László (Lajos), Rectorul Universității "Bolyai," în care s-a subliniat motivul unificării într-o unică și puternică Universitate era ridicarea, pe o treaptă mai înaltă a vieții culturale și științifice clujene. În acelaș timp cu Adunarea cadrelor didactice universitare s-a desfășurat, tot la Casa Universitarilor, Adunarea studenților din institutele de învățământ superior din Cluj. Presa comunistă a semnalat că "adunarea studenților s-a desfășurat într-o atmosferă de entuziasm tineresc", că vorbitorii au subliniat că unificarea celor două Universități corespundea pe deplin dorinței studenților români și maghiari din Cluj de a învăța și munci împreună de a se ajuta reciproc, într-o strânsă colaborare frățească. Boris Cazacu, director în Ministerul Învățământului și Culturii a anunțat că Ministerul a numit ca Rector al Universității "Babeș-Bolyai" pe academician prof. dr. Constantin Daicoviciu, iar ca prorectori pe tovarășii profesori Demeter János, Alexandru Roșca și Peterffy István. Începând cu anul academic 1959/60 Universitatea "Babeș-Bolyai" conținea următoarele facultăți: Facultatea de Matematică și fizică, cu 4 secții, Facultatea de Chimie, Facultatea de Științe naturale-geografie, cu 4 secții, Facultatea de Filologie, cu 10 secții, Facultatea de Științe juridice cu o secție. Crearea Universității "Babeș-Bolyai" în 1959, a însemnat și restructurarea Consiliului Academic, a Rectoratului pentru a se asigura reprezentarea corpului didactic, ce făcuse parte din vechea Universitate "Bolyai." Unificarea Universităților clujene înfrățite a însemnat înglobarea sălilor de curs și a bibliotecilor fostei Universități de stat cu predare în limba maghiară în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare. Noua Universitate "Babeș-Bolyai" avea un corp didactic de 700 de membrii și trebuia să reprezinte, spunea Rectorul Daicoviciu, un mijloc de apropiere între tinerii de toate naționalitățile, de combatere a manifestărilor de izolare națională, a rămășițelor naționalist-șovine, de educare a studenților în spiritul patriotismului socialist și internaționalismului proletar. Teza se încheie cu Concluzii și Bibliografie, în care am inclus sursele documentare și istoriografice pe care le-au folosit la realizarea temei propuse.

Sursele documentare despre perioada 1945-1959 au fost diverse (documente de arhivă, inedite și edite, manuale, instrucțiuni, programe universitare, Monitorul Oficial (devenit Buletinul Oficial după 1948) presă locală, și centrală, lucrări, studii, monografii, memorialistică, studii și articole despre istoria Universităților clujene. Presa a fost o sursă importantă, între anii 1945-1947 o parte fiind democratică o parte procomunistă. După 1948 presa rămasă a fost doar în slujba P.C și nu a mai publicat nici un articol despre epurările plitice din rândul corpului profesoral și al studenților clujeni, înscriindu-se în propaganda comunistă de susținere a măsurilor Partidului și Guvernului. Cele mai importante referințe pentru tema lucrării au fost materialul documentar de la Arhiva Universității, de la Arhivele Statului Cluj, însă un material fragmentar, din care multe documente lipsesc (sau s-au rătăcit) pentru perioada 1948-1960. Fondul arhivistic al Universității de după 1948 exprimă poziția oficială a Conducerii Universității (Rectoratul și Senatul universitar).

Istoricii și cercetătorii din Cluj, precum profesorii Vasile Pușcaș, Virgil Țărău, cercetători ca Lucian Nastasă, Stelian Mândruț, etc., din Cluj sau din alte centre universitare, Daniel Doboș, Ovidiu Bozgan, Andi Mihalache, Florea Ioncioaia și alții au încercat să facă lumină în privința unor evenimente din istoria Universității românești clujene. Cercetările acestora au constituit un suport valoros în investigația istorică pe care am întreprins-o.

Teza de față s-a axat pe o reconstituire cât mai coerentă și completă a faptelor, a activităților universitare, fiind nevoie de un demers critic, analitic și comparatist, pentru a

oferi o cercetare convingătoare a Universității clujene. De altfel, istoria Universității nu are o metodologie proprie, această cercetare rămânând, mai degrabă, la îndemâna cercetătorului, care poate folosi o mixtură de teorii și de tehnici în funcție de proiectul propriu. Cercetarea istoriei Universității clujene între anii 1945-1959 a fost o activitate interesantă, care a dorit să confirme ideea că Universitatea, ca toate instituțiile României a fost legată de destinul întregii societăți românești. Cu toate cotiturile pe care le-a suferit din cauza exilului sau a reformării din 1948, Universitatea românească din Cluj a continuat să rămână o instituție de imens prestigiu, a continuat să emane un spirit creator, o eleganță intelectuală și academică pe care regimul comunist nu a putut s-o distrugă niciodată.

Bibliografie

I. Surse arhivistice

- Arhiva Universității din Cluj, *Procese verbale* ale Senatului Universității "Regele Ferdinand I," Anul universitar 1943-1944.
- Arhiva Universității din Cluj, *Procese verbale* ale Senatului Universității "Regele Ferdinand I", 20 ședințe (2 și 23 noiembrie, 16 decembrie 1946; 8, 21 ianuarie, 14, 22 februarie, 12, 15 martie, 4, 22 aprilie, 7, 19 mai, 9, 23 iunie, 3, 18 septembrie 1947, (337 file).
- Arhiva Universității din Cluj, Universitatea "Babeș-Bolyai." Referatul și Anexele 2-9, 1959.
- Arhiva Universității din Cluj, Universitatea "Babeș-Bolyai." Fondul Rectorat *Proiect de plan pentru întocmirea lucrărilor privind acordarea gradelor didactice profesorilor și conferențieri titulari provizoriu, necuprinși în tabele precedente*, Cluj 5 aprilie 1960.
- Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (A.C.N.S.A.S.), București, Fond Documentar, Dosar 8, v.I, f.234,236, 247, Fond Informativ, Dosar 2714, v.22, f.1-6, 37, 287-290.
- Arhivele Naționale, Fond Cancelaria C.C. al P.M.R. (P. C.R.), Dosar 6/1959, fascicola 1-8, Dosar 12/1959, fascicola 32-36, Dosar 15/1959, fascicola 15-23; 26-34; 51-65; 93-97, 133-169.
- Arhivele Naționale Istorice Centrale, București, Fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, Dosar 58/1949.
- Arhivele Militare Române, București, Fond Microfilme, rola AS 1-399, c.266-268.
- Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj (D.J.A.N.). Cluj-Napoca, *Expoziția Cluj*, 1944-1946, Cluj, 1994.
- Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj (D.J.A.N.), Fondul Universitatea Regele Ferdinand I", Rectorat, Dosar 1362/1944 (nepag.), Dosar 995/1944, 3026/1944 220/1945, 774/1945, 839/1945, 2925/1945 (nepaginate).

II. Presă. Periodice. Buletine. Colecții de legi, decrete, regulamente

- Adevărul Ardealului, Organul Comitetului Regional pentru Nordul Ardealului al P.C. din România, Cluj, an I, 1945, an II, 1946.
- Analele Academiei Republicii Populare Române 1948-1949 (AARPR), București, 1949.
- Anuarul Institutului de Istorie Națională, tom I-X, 1921-1945; serie nouă t. I-XXXI, 1958-1992. Fondatori, Ioan Lupaș și Alexandru Lapedatu.
- Anuarul Universității "Regele Ferdinand I" din Cluj, 1919/1920.
- Anuarul Universității "Regele Ferdinand I." Al doilea an de refugiu, 1941-1942, Tipografia Cartea românească din Cluj, Sibiu, 1943.
- Arhivele totalitarismului, 1994-1995. 494981; FP 529 (Institut)
- Buletinul cercurilor științifice studentești, 1955-1956. Științe sociale. 454030, 454033, 454031
- Buletinul Oficial al R.P.R., 1949-1952, 247408/1.
- Buletinul Oficial al M.A.N a R.PR., 1952-1956, 247408/1.
- Buletinul Oficial, Stenograme, 1957-1962, 247408/2.
- Buletinul Universității "V. Babeș," vol.I-II, 1956-1957, 454080, 454081
- Buletinul Universităților "V. Babeș" și "Bolyai" Cluj, Seria științe sociale vol I nr.1-2 1956
Comitetul de redacție Acad prof Raluca Rîpan, prof univ Bániay Laszló.
- Buletinul Universităților "V. Babeș" și "Bolyai" Cluj, Seria științele naturii, vol.I, nr.1-2, 1957.
- Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1948. 213804 BCU
- Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1949.
- Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1950.

Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1951.

Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1952.

Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1953.

Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1954.

Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1955.

Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1956.

Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1957.

Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1958.

Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1959.

Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1960.

Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1961.

Colecțiune de legi, decrete, regulamente și dispozițiuni normative, București, Editura de Stat, 1962.

Făclia Democrației române ardelene, redactor Romulus Hatos, Cluj, an I , ian-oct 1945. BCU 3253

Graiul Transilvaniei, Revistă culturală bilunară Despărțământul ASTRA Cluj,an, nr. 1, 1 ianuarie 1945.P IV 68

Înfrățirea, Organ de informație, reportaj și orientare politică, 1946-1947, 4.P II 654

Luceafărul, proiectul lui V. Pârvan de înființare a Universității Daciei Superioare 1919. nr 6, 15 martie 1919, p. 105-116; nr 5 ,1 martie 1919.

Memoria, Revista gândirii arestate, 1-8, 1992-1998 BCU 490919

Monitorul Oficial, 1944-1945.247408/2

Monitorul Oficiial,1947-1948.

Patria, Organ al P.N.Ț.,1940-1945.

Revista de Pedagogie Organ al Institutului de Științe Pedagogice din R.P.R., 1956-1959, 1960, 1991.

Revista istorică, București, 1993.

România liberă, București, 1948-1959.P 3884

România Nouă, Cluj, 1944-1945. P 2395

România Viitoare, Sibiu, 15 decembrie 1944- 30 aprilie 1949, director Mihail Kernbach. P 2645/1

Scânteia Ardealului, Organul Comitetului regional pentru Nordul Ardealului al P.C. din România,1945-1946 P 3542

Scânteia, Organ al Comitetului Central al P.M.R, 1948-1959.

Sesiune științifică. Autoreferate, Cluj, 1957. 493071

Studentul român. Revista studențimii democratice, 1946-1947. P 2202/11

Studia Universitatis, 1956. 491156; 1958, 491162; 1959-1961, 491158.

Tribuna, Săptămânal de cultură, 1993- seria nouă 1994 P 3967

Tribuna Nouă, Cotidian independent, 1945, 1946, 1947, 1948 P 2772

Universitatea, Organ al Organizației de partid al Comitetului U.T.M.al Comitetelor Sindicale și al Rectoratului Universității. "C.I.Parhon", 19541955.

Viața studentescă, Revistă a Asociațiilor Studențești din RPR, an I, nr.1, dec. 1956.

II. Memorialistică

- Valeriu Anania (ÎPS Bartolomeu Anania), *Pro memoria: Acțiunea catolicismului în România interbelică*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1992.
- V. Anania, *Clujul universitar al generației 1946 în memoriile lui Valeriu Anania*, Cluj-Napoca, 1996.
- V. Anania, *Memorii*, Iași, Polirom, 2008.
- Dorli Blaga, Ion Bălău, *Blaga supraviețuit de Securitate*, Cluj-Napoca, Biblioteca Apostrof, 1999.
- D. Blaga, *Tatăl meu, Lucian Blaga*, Cluj-Napoca, Editura Biblioteca Apostrof, 2004.
- Lucian Blaga, *Luntrea lui Caron*, București Editura Humanitas, 1998.
- Ștefan Blăjean, *Contemporanii și urmașii despre Iuliu Hațieganu*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1995.
- Șt. Blăjean, Florea Marin, *Iuliu Hațieganu, în cuvinte înțelepte (afortisme, cugetări, texte și citate alese)* pref. C. Mircioiu, București, Editura Medicală, 1984, 196 p.
- O. Ghibu, *Amintiri despre oameni pe care i-am cunoscut*, Cluj-Napoca, 1974.
- O. Ghibu, *Ziar de lagăr. Caracal 1945*", Ediție îngrijită de Romeo Dăscălescu și Octavian Ghibu, București, Editura Albatros, 1991.
- O. Ghibu, *Pagini de jurnal (1935-1963)*, vol. I, Ediție îngrijită de M. Mamina, R. Dăscălescu, Ovidiu O. Ghibu, București, Editura Albatros, 1996.
- Onisifor Ghibu în corespondență*, I, Cuvânt înainte, îngrijirea ediției, note și indici de M. O. Ghibu, București, Editura Semne, 1998.
- Răzvan Givulescu, *Pe firul vieții-povestiri*, Cluj-Napoca, Casa cărții de știință, 2002. 89p.
- Florian Ștefănescu-Goangă, *Cetatea universitară. Texte și evocări*, ed. Mircea Popa and Viorica Sâncrăian, Cluj, Presa Universitară Clujeană, 2001, 363 p.
- Iorgu Iordan, *Memorii*, vol III, București, Editura Eminescu, 1979.
- Pericle Martinescu, *7 ani cât 70. Pagini de jurnal 1948-1954*, București, Editura Vitruviu, 1997.
- Nicolae Mărgineanu, *Amfiteatre și închisori*, Cluj 1991.
- N. Mărgineanu, *Mărturii asupra unui veac zbuciumat*, ediție îngrijită de D. Mărgineanu-Țăranu, București, Editura Fundației Culturale Române, 2002.
- Ioan Mârza, *Povestea vieții mele. Confesiuni și schițe de portrete*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2008, 503p.
- Achim Mișu, *Miorița cultă a spiritualității românești*, București, Editura Viitorul Românesc, 1995.
- Constantin Mustață, *Student la Cluj. Zborul printre meteoriți*, vol. II. Editura Studia, 2003. 416 p.
- Gheorghe Pavelescu, *Lucian Blaga-Evocări și interpretări*, Sibiu, Editura Universității "L. Blaga," 2003.
- D. Prodan, *Memorii*, text îngrijit și adnotat, cu prefață de Aurel Răduțiu, București, Editura Enciclopedică, 1993. 240p.
- Sextil Pușcariu, *Memorii*, Ediție de M. Vulpe, București, Editura Minerva, 1978.
- Ștefan Radu, *Dictaturi și închisori*, Cluj-Napoca, 1999.
- Dumitru Salade, *Portrete de universitari clujeni*, Editura Presa Universitară Clujeană, 1997.
- Eugeniu Speranția, *Figuri universitare*, București, Editura Tineretului, 1967, 120 p.
- Petre Țuțea, *8 noiembrie 1945*, București, Academia Română, INST, 2000.
- Mircea Vaida, *Pe urmele lui Lucian Blaga*, București, 1982.
- Gheorghe Zane, *Memorii 1939-1974*, București, 1997.
- Ștefan Rădulescu-Zoner, *A fost un destin. Amintiri, mărturii, dezvăluiri*, București, Editura Paideia, 2003.

III. Lucrări generale. Sinteze. Studii. Dicționare.

- Academia Română*. București, Editura Academiei Române, Dezbateri, LXV, 1945-46.
- Astrid Agache, D. Agache, „Ion Nistor – docent al Universității din Viena”, în vol. *Ion Nistor (1876-1962)*, ed. Al. Zub, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1993, p. 41-94.

- Gabriel Albu, Emil Stan, "Legislația învățământului românesc în perioada interbelică," în *Revista de pedagogie*, 1991, 40, nr.5, p.60-64.
- Doina Alexa, *Ion Nistor, dimensiunile personalității politice și culturale*, Rădăuți, Editura Institutului Bucovina-Basarabia, 2000, 240 p.
- Antologia legilor învățământului din România*, București, Institutul de Științe ale Educației, 2004.
- Ilica Anton, "Proiecte de universitate arădeană din jurul anilor 1918," în vol. *Societate și cultură în România interbelică*, Arad, 2004, p. 113-126.
- Ion Albușescu, *Histoire de la pensée et de la pratique pédagogiques roumaines*, trad. A.Fl.Hopârtean, A.Oltean, M.Hîlmă, Cluj-Napoca, 2006.
- G. Alexiu, I. Negulescu, *Codul învățământului (primar, secundar, superior)*, București, Editura Librăriei Pavel Suru, 1929, p. 52-69.
- Mioara Anton, "Partidul Comunist și intelectualii din România, 1945-1955", în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 1-2, 2004, p. 32-45.
- Anul 1946. Scrisori și alte texte*, *Analele Sighet 4. Fundația Academia Civică*, 1997.
- Anul 1947, Căderea cortinei*, *Analele Sighet 3. Fundația Academia Civică*, 1998.
- Anii 1949-1953. Mecanismele terorii*, *Analele Sighet 7, Comunicări prezentate la al VII-lea Simpozion al Memorialului Sighetu -Marmației, 2-4 iulie 1999, Fundația Academia Civică*, 1999.
- Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Buc., Fundația Academia Civică, 1998.
- Anii 1961-1972: Țările din Est, între speranțele reformei și realitatea stagnării*. *Analele Sighet 9. Comunicări prezentate la Simpozionul de la Memorialul Sighet (13-15 iulie 2001, Fundația Academia Civică*, 2001.
- De Arantes e Oliviera, E.R., "Le nouveau visage de l'Universitas," în *Enseignement supérieur en Europe*, 1985, X, nr.3.
- Hannah Arendt, *Le système totalitaire. Les origines du totalitarisme*, nouvelle édition, Paris, Seuil, 2002.
- H.Arendt, *Originile totalitarismului*, București, Humanitas, 1994.
- Arhivele Naționale ale României, Stenogramele ședințelor Biroului Politic al Comitetului Central al PMR*, vol. I, 1948, Buc., 2002.
- Estrela D Bădescu, "Inițiative asociaționiste ale studenților de la Academia de Drept din Oradea (1830-1870)," în *Credința Străbună*, Arhiepiscopia Ortodoxă Alba Iulia, 2004, no. 1-3, p. 23-26.
- Ion Babici, *Solidaritate militantă antifascistă, 1933-1939*, București, Ed. Politică, 1972.
- Bronislaw Baczko, *Les imaginaires sociaux. Mémoire et espoirs collectifs*, Paris, Payot, 1984.
- Angela Banciu, *Istoria vieții constituționale în România (1866-1991)*, București, Casa de editură și presă Șansa S.R.L, 1996.
- Ion Bălan, *Regimul concentraționar din România, 1945-1964*, București, Fundația, Academia Civică, 2000.
- Dan Berindei, "Rumänische Historiker und Deutschland," in vol. Krista Zach, Cornelius R. Zach, *Modernisierung auf Raten in Rumänien. Anspruch, Umsetzung, Wirkung*, München, IKGS Verlag, 2004, p.177-189.
- D. Berindei, *România și Europa. Istorie, societate, cultură*, București, 1991.
- D.Berindei, „La jeunesse et le processus de la constitution de la Roumanie moderne (jusqu'en 1878),” în vol. *La jeunesse et ses mouvements. Influence sur l'évolution des Sociétés aux 19e et 20e siècles*, éd. par Denise Fauvel-Rouif, Paris, Editions du Centre National de la Recherche Scientifique (Commission internationale d'histoire des mouvements sociaux et des structures sociales), 1992, p.157-167.
- D.Berindei, Dan, "Formarea elitei românești peste hotare în cel de-al doilea sfert al secolului al XIX-lea. Parisul," în *Revista de istorie*, Bucharest, V, 1994, no.5-6, p.515-521
- Alain Besançon, *Originile intelectuale ale leninismului*, trad. L. Văcar, București, Humanitas, 1993.
- Al. Besançon, *Le Malheur du siècle*, Paris, Fayard, 1998.
- Bibliografia istorică a României*, vol. I, 1944-1969, București, Ed. Academiei R.S.R., 1970, 366p.

- Cornelia Bodea, "Gheorghe Brătianu - profesor universitar și director al Institutului de Istorie Universală," *Revista Istorică*, București, 14, 2003, nr. 5-6, p. 5-11.
- Lucian Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, Editura Humanitas, 1997, 308p.
- L. Boia, *Mitologia științifică a comunismului*, București, Humanitas, 1999.
- L.Boia, dir. *Miturile comunismului românesc*, București, Editura Nemira, 1998.
- Vasile Boloș, *De Universitas. Momente din viața Universității "Petru Maior" din Târgu Mureș*, Târgu Mureș, Edit. Universității "Petru Maior," 2000, 211 p.
- Zbigniew Brzezinski, *Marele eșec Nașterea și moartea comunismului în secolul XX*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1993.
- Ioan Marius Bucur, Virgil Țărău, *Strategii și politici electorale în alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, 1998.
- Constantin Burac, Constantin, "Dimitrie Onciul – profesorul," în *Revista Arhivelor*, București, 65, 2003, nr. 1-2, p. 410-420.
- Gheorghe Buzatu, editor, *Românii în arhivele Americii. Comunismul trece Nistrul (1944-1947)*, Iași, Editura Moldova, 1992.
- Gh. Buzatu, "Despre "eroii" comunizării României. Informații din arhivele Cominternului și Cominformului," în *Arhivele Totalitarismului*, nr.11-12, 1996.
- Tatiana Slama Cazacu, *Strategii comunicaționale și manipularea*, Iași, Polirom, 2002.
- Magda Cârnelci, *Artele palstice în România (1945-1989)*, București, Editura Meridiane, 2000.
- Mihai-Ștefan Ceaușu, "Universitatea din Cernăuți: de la modelul cultural german la cel românesc de sorginte franceză," în vol. *Franța, model cultural și politic*, Iași, 2003, p. 173-180.
- Alexandrina Cernov, "Universitatea din Cernăuți în contextul evenimentelor premergătoare inaugurării", *Glasul Bucovinei*, Cernăuți-București, 2, 1995, no. 3, p. 59-67.
- Ioan Chiper, Florin Constantinui, Adrian Pop, *Sovietizarea României. Percepții anglo-americeane*, București, Editura Ionica, 1993.
- I.Ciupercă, *Totalitarismul, fenomen al secolului XX*, partea I, Iași, Editura Universității "Al. I.Cuza", 1997.
- Comunismo e comunismi. Il modello rumeno*. Atti del convegno di Messina, 3-4 maggio 2004, a cura di Gh. Mândrescu, G. Altarozzi, Accent, 2005.
- Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului roman*, București, Univers Enciclopedic, 1988.
- Fl. Constantiniu, Mihail E. Ionescu, "Planul sovietic de comunizare a României (martie 1945)," în *Revista istorică*, 4, București, 1993, nr. 7-8, p. 657-661.
- Florin Constantiniu, P.C.R, *Pătrășcanu și Transilvania, 1945-1946*, București, Editura Enciclopedică, 2001.
- Contribuții la istoria dezvoltării Universității din Iași, 1860-1960*, București, 1960.
- Contribuții la istoria învățământului românesc*, Culegere de studii, București, Editura Pedagogică, 1970, 207 p.
- Ștefan Costea (ed.), *Sociologi români. Mică enciclopedie*, București, Editura Expert, 2001, 495 p.
- R.Cruchet, *Les universités Allemandes au XX éme siècle*, Paris, 1976.
- Dennis Deletant, *Teroarea comunistă în România. Gheorghe Gheorghiu-Dej și statul polițienesc, 1948-1965*, trad. L.Leuștean, Iași, Polirom, 2001.
- M. Devèze, *Histoire contemporaine de l'Université*, Paris, 1976.
- W.C. De Vene, *The American University in the twentieth Century*, Louisiana State University, 1957.
- Dezvoltarea învățământului în R.P.R. în cei 25 de ani de la eliberare*, București, Ministerul Învățământului, 1969, 16p (fig.).
- Dezvoltarea și perfecționarea învățământului*, București, Ed. Politică, 1972, 327 p.
- Dicționarul comunismului*, coord. Stéphanie Courtois, trad. M. Ungurean, A. Ardeleanu, G. Ciubuc, Iași, Polirom, 2008.
- Din istoria studențimii române: Presa studențească (1851-1978)* coord. Maria Totu, Universitatea București, Facultatea de istorie-filozofie, București, 1979.
- Die Idee der Universität Versuch einer Standortbestimmung*, Berlin 1988.

- Din istoria pedagogiei românești*. Culegere de studii, vol. I-IV, București, Editura de stat didactică și pedagogică, 1956-1969.
- V. Fl. Dobrinescu, *România și organizarea postbelică a lumii 1945-1947*, București, Ed. Academiei, 1988.
- Jean Marie Domenach, *La propagande politique*, Paris, 1950.
- J. M. Domenach, *Întoarcerea tragicului*, trad. Al. Baci, București, Editura Meridiane, 1995.
- Sever Dumitrașcu, "Ideea de Universitate la români," în *Aletheia* 1993, I, p. 38-46.
- Alexandru Duțu, coord., *România-Viața politică în documente 1950*, București, Arhivele Naționale ale României, 2002.
- Encyclopaedia Universalis*, corpus 23, Éd. à Paris France SA, 1989.
- Almira Enuț, "Restructurarea Partidului Muncitoresc Român (1948-1952)", în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p. 101-104.
- Antonio Faur, *Manifestări ale spiritului revisionist în județele din nord-vestul României (1944-1945)*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2006.
- Facultatea de electrotehnică din Timișoara (1920-2002). Monografie*, coordonator Toma Dordea, Timișoara, Editura Orizonturi Universitare, 2003, 196 p.
- Mihai Fătu editor, *Din istoria Transilvaniei. Documente., 1931-1945*, Alexandria, Ed. Tipoalex, 1999.
- François Fejtő, *Histoire des démocraties populaires*, vol. I, L'ère de Stalin 1945-1953, Paris, Seuil, 1952.
- Charles Fourier, *Les institutions universitaires*, Paris, 1971.
- Victor Frunză, *Istoria stalinismului în România*, București, Humanitas, 1990, 588p.
- François Furet, *Le Passé d'un illusion. Essai sur l'idée communiste au XXe siècle*, Paris, Robert Laffont/Calmann Levy, 1994.
- François Furet, *Trecutul unei iluzii. Eseu despre idea comunistă în secolul XX*, București, Humanitas, 1996.
- François Furet, Ernst Nolte, *Fascisme et comunisme*, Paris, Hachete. Littératures, 1998.
- Anneli Ute Gabanyi, *Literatura și politica în România după 1945*, trad., I. Cristescu, București, Editura Fundației Culturale Române, 2001.
- Adrian Gabor, "Activitatea științifică didactică și universitară a Profesorului Emilian Popescu," *Studia Historica et Theologica*, Iași, 2003, p. 33-57.
- Marcel Gauchet, *Revoluția drepturilor omului*, trad. Din lb.fr. A. Cisma, București, Editura Trei, 2004.
- Emilio Gentile, *Le religioni della politica. Fra democrazia e totalitarismi*, Gius. Laterza & Figli, 2001.
- Vlad Georgescu, *Politică și istorie. Cazul comuniștilor români (1944-1947)*, Buc., Ed. Humanitas, 1991, 166 p.
- Vl. Georgescu, *Politică și istorie. Cazul comuniștilor români. 1944-1947*, München, 1983.
- Constantin C. Giurescu, *Cinci ani și două luni în penitenciarul din Sighet (7 mai 1950-5 iulie 1955)*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1994.
- Dinu. C. Giurescu, "Căderea în comunism. Cum a fost înlăturat guvernul Rădescu? (februarie 1945)," în *Magazin istoric*, 27, București, 1993, nr. 2, p. 22-29.
- D.C. Giurescu, *Uzurpatorii. România, 6 martie 1945-7 ianuarie 1946*, București, Editura Vremea XXI, 2004.
- D.C. Giurescu, *Amintiri*, București, Ediura. ALL, 2000, 542 p.
- André Glucksmann, *Bucătăreasa și mâncătorul de oameni. Eseu despre raporturile de stat, marxism și lagărele de concentrare*, București, Humanitas, 1991.
- Mircea Grigoroviță, "Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică," *Glasul Bucovinei*, Cernăuți-București, 2, 1995, no. 2, p. 120-130; no. 3, p. 68-78 (reluat în *Analele Bucovinei*, Suceava, 6, 1999, no. 1, p. 105-118).
- Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu. Relațiile româno-germane 1938-1944*, București, Editura Humanitas, 1994.
- Ghiță Ionescu, *Comunismul în România*, București, Editura Litera, 1994.

- Istoria învățământului în România*, coord. Șt.Pascu, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1983, 512 p.
- Konrad Jarausch , în prefața sa la *The Transformation of Higher Learning, 1896-1930, Expansion, diversification, Social Opening and Professionalization in England, Germany, Russia end The United States*, Chicago-Stuttgart, The University Chicago Press/Klett-Cotta Verlag, 1983.
- Barbara Jelavich, *Istoria Balcanilor. Secolul al XX-lea*, vol.II, trad. M.E.Avădanei, postfață de I.Ciupercă, Iași, Institutul European, 2000.
- Frederik Kellogg, *A history of Romanian historical writing, Bakersfield/Ca.*, 1990.
- I. Kershaw, M. Lewin, dir., *Stalinism and Nazism*, Cambridge Univ., Press, 1997.
- Stephen Koch, *Sfârșitul inocenței. Intelectualii din Occident și tentația stalinistă. 30 de ani de război secret*, București, Editura Albatros, 1997.
- Les élites franco-roumaines, XVIIIe-XXe siècle*. Actes du colloque de Strasbourg, juin 1994, Strasbourg, Centre d'études germaniques, 1995, 114 p. (Numéro de "Etudes danubiennes," XI, 1995, no.1).
- Bernard Lory, *L'Europe balkanique de 1945 à nos jours*, Paris, Ellipses, 1996, p. 27-28.
- Maghiarii din România (1945-1955)*, editori Andreea Andreescu, Lucian Nastasă, Andreea Varga, Seria Diversitate etnoculturală în România, 2002. 569378
- Delia Marga, *Introducere în analiza discursului, Cu referire la istorie și sfera publică*, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2003.
- Andrei Marga, *University Reform Today*, 2nd edition, revised, Cluj University Press, 2003. 292p.
- S.Mândruț, "Traian Vuia, student politehnist și doctor în drept al Universității din Budapesta (1892-1901)", în vol. *Istoria ca experiență intelectuală*, Oradea, 2001, p.309-315.
- Roy Medvedev, *Oamenii lui Stalin*, București, Editura Meridiane, 1993.
- Andi Mihalache, *Istorie și practici discursive în România "democrat populară"*, București, Editura Albatros, 2003.
- A. Mihalache, "Proiecte de trecut, mărturisiri și anateme," în *Xenopoliana*, Buletinul Fundației Academice "A. D. Xenopol" din Iași, IV, nr. 1-4, 1994, p. 184-187.
- Charles Morris, *Fundamentele teoriei semnelor*, trad. D. Marga, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2003.
- Ioan Munteanu, Ioan, Rodica Munteanu, *Universitatea de Vest din Timișoara*, Timișoara, Ed. Universității de Vest, 2004, 656 p.
- Constantin Mustață, *Student la Cluj*, vol.I, Seniorii, Cluj-Napoca, 2002.
- Florin Müller, "Politică, ideologie și istoriografie în România anilor '50-'60," în Constantin Bușe, Ileana Cazan, ed, *Istorie și societate. Culegere de istorie modernă și contemporană*, București, Editura Universității, 1999.
- L.Nastasă, "Die Unmöglichkeit des Andersseins. Überlegungen zum universitären Antisemitismus in Rumänien 1920-1940", *Jahrbuch für Universitätsgeschichte*, Band 4, hrsg. Marie-Luise Bott, Stuttgart, Franz Steiner Verlag, 2001, p.54-67.
- Lucian Năstasă, *Intelectualii și promovarea socială în România. Sec. XIX-XX, (Pentru o morfologie a câmpului universitar)*, Cluj, Edit. Limes, 2004, 224 p.
- L.Nastasă, "Pentru o istorie a cuplurilor în mediul intelectual românesc," în vol. *Prezențe feminine. Studii despre femei în România*, eds. G. Cosma, E. Magyari-Vincze, O. Pecican, Cluj, Editura Fundației Desire, 2002, p.167-236.
- Stelian Neagoe, *Istoria politică a României între anii 1944-1947. Crestomația tranziției dintre două dictaturi*, București, Editura Noua Alternativă, 1996.
- Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism, Proza*, București, Editura Fundației PRO, 2003.
- Aurel Negruțiu, Aurel, Deaconescu, Andrea (eds.), *50 de ani de învățământ superior brașovean (1948-1998)*, Brașov, Edit. Universității "Transilvania", 1998, 141 p.
- J.H.Newman, *The Idea of a University, 1854* (ediția recentă, New York, Images Books, 1959.
- Victor Neumann, "Comunismul- o temă fundamentală a istoriei ideilor politice", în *Anul 1947, Căderea cortinei*, Analele Sighet 3 Fundația Academia Civică, p.296-307.
- Marin Nițescu, *Sub zodiac proletcultismului. Dialectica puterii*, București, 1995.

- Liviu Nițu, "Distrușgerea elitelor politice istorice între 1950-1955," în *Analele Științifice ale Universității "Alexandru Ioan Cuza"*, din Iași, Seria Nouă, Istorie, tom LI, 2005, p.334-349.
- P.L.Nițu, "Războiul de clasă cu dușmanul," în *Magazin istoric*, aprilie 2005, p. 56-59.
- N.Șt.Noica, Șt.Nicolae, "Școala Națională de Poduri și Șosele, "matrița" inginerilor români," în *Historia*, București, 2, 2003, no. 21, p. 47-49.
- Ernst Nolte, "Sur la théorie du totalitarisme", în *Debat*, 1996, nr.89, p. 139-146.
- O istorie a istoriografiei românești*, Iași, Institutul European, 1998.
- Robert Offner, „Die Rolle der Universität Erfurt in der Ausbildung ungarländischer Mediziner (1521-1816),” *Orvostörténeti Közlemények. Communicationes de Historia Artis Medicinae*, Budapest, vol.186-187, 2004, p.17-36.
- Olosz, Katalin, "Memoriile unui fost student despre universitățile occidentale din a doua jumătate a secolului al XIX-lea," *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gh. Șincai”*, Tg. Mureș, 5-6, 2002-2003, p. 62-68.
- Gheorghe Onișoru, *Alianțe și confruntări între partidele politice din România (1944-1947)*, București, Fundația Academică Civică, 1996.
- Gheorghe Onișoru, *România în anii 1944-1948. Transformări economice și sociale*, București, Fundația Academică Civică, 1998.
- Ioan Oprea, *Cercuți culturale disidente*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
- Ozsváth Judit, "Katolikus diákélet Kolozsváron a két világháború közötti időszakban" (Vie universitaire catholique à Cluj a l'entre-deux-guerre), în *Keresztes Szó*, Cluj, 15, 2004, no. 8, p. 22-27.
- Șerban Papacostea, "Clio în captivitate: istoriografia română în perioada comunistă," în *Revista istorică*, IX, 5-6, mai-decembrie, 1998, p. 241-261.
- Ș.Papacostea, "Captive Clio: Romanian historiography under communist rule", în *European History Quarterly*, 26, 1996, p.181-208.
- Pierre Paraf, *Les Démocraties populaires*, Paris, Payot, 1962.
- Mihai Pârvulescu, "Înființarea învățământului artistic superior la Timișoara," în *Columna*, Timișoara, 4, 2003, no. 13-16, p. 63-65.
- Jaroslav Pelikan, *The Idea of the University. A Reexamination*, New Haven and London, Yale University Press, 1992.
- Anatol Petrencu, *Învățământul istoric în România 1948-1989*, Chișinău, Editura Știință, 1991.
- Petre Popa, *Monografia Universității din Pitești*, Cuvânt înainte de Gheorghe Barbu, Pitești, Editura Universității din Pitești, 2004, 380 p.
- Paul Răcilă, *Academia de Studii Economice din București (1913-2003). Monografie*, București, Editura ASE, 2003, 430 p.
- Sorin Rădulescu, „Considérations sur l'élite historique roumaine pendant la période d'entre-les-deux-guerres,” în *Études danubiennes*, Strasbourg, t. XI, 1995, nr. 1, p. 97-106.
- André Reszler, *Mythes politiques modernes*, Paris, P.U.F., 1981.
- T. Revenko, *L'Enseignement Supérieur en Union Soviétique*, Thèse Paris, 1973.
- Leonidas Rados, "Students from Romania at the University of Athens (1845-1890)", în *Anuarul Institutului de Istorie „A.D.Xenopol”*, Iași, 37, 2000, p. 295-314.
- România. Viața politică în documente 1945*, București, Editura Arhivele Statului, 1994.
- România. Viața politică 1947*, București, Editura Arhivele Statului, 1994.
- România sub jugul sovietic*, București, Fundația Academia Civică, 1996.
- Nuțu Roșca, *Închisoarea elitei românești*. Compendiu, Baia Mare, Editura Gutinul SRL, 1998, 163p.
- H. Rousso, dir., *Stalinisme et nazisme*, Bruxelles, Édition Complexe, 1999.
- Mihail Sadoveanu, *Lumina vine de la Răsărit*, 1945.
- M.Sadoveanu, *Caleidoscop. Impresii din Uniunea Sovietică*, 1946.
- Dumitru Salade, "Pedagogia românească de-a lungul generațiilor," în *Revista de pedagogie*, 1990, 39, nr.12, p. 82-85. 450614/7 1952-1959, 1990-1992.
- Constantin Sălăvăstru, *Discursul puterii. Încercare de retorică aplicată*, Iași, Institutul European, 1999.

- Constantin Schifirneț, *C. Rădulescu-Motru. Viața și faptele sale*, București, Editura Albatros, 2003, 782 p.
- Claudiu Secașiu, "Contribuții privind distrugerea elitei politice românești," în *Memoria Închisorii Sighet*, Fundația Academia Civică, Buc., 1999, p.249-251.
- C.V.R. Schuyler, *Misiune dificilă*, București, Editura Enciclopedică, 1997.
- Ana Selejan, *Reeducare și prigoană. România în timpul primului război cultural,(1944-1948)*, vol. II, Sibiu, Editura Transib, 1993. 247p.
- Ioan Scurtu (coord.), *România: viața politică în documente: 1947*, Arhivele Senatului din România, București, 1999.
- I.Scurtu (coord.), *Structuri politice în Europa Centrală și de Sud-Est (1918-2001)*, vol. I, București, Editura Fundației Culturale Române, 2003.
- Cornel Sigmirean, Cornel, "Istoria elitelor în istoriografia română postcomunistă", în vol. *Simpozion. Comunicările celui de-al XIII-lea Simpozion al cercetătorilor români din Ungaria*, Gyula, 2004, p. 41-56.
- C.Sigmirean, "Gheorghe Șincai student la Roma și Viena", în *Librăria. Studii și cercetări de bibliologie. Anuar*, Târgu Mureș, III, 2004, p.34-47.
- C.Sigmirean, „Clerul românesc din Transilvania din secolele XVIII-XIX format la Universități din Europa Centrală și de Vest,” în *Studia Universitatis „Petru Maior”, Historia*, Târgu Mureș, IV, 2004, p.93-101.
- C. Sigmirean, ed.), *Emanuil Gojdu – Bicentinar*, București, Edit. Academiei Române, 2003.
- C.Sigmirean, "The Romanian Ecclesiastical Elite From Transylvania in the Modern Epoch. University Training," *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Șincai”*, Târgu Mureș, V-VI, 2002-2003, p.20-30.
- C.Sigmirean, Szabo, Nicolae, "Perspective istoriografice privind frecventarea universităților europene de către tinerii transilvăneni," în *Studia Universitatis „Petru Maior”, Historia*, III, 2003, p.134-144.
- C.Sigmirean, "Plămadă pentru națiune. Opera de mecenat a lui Emanuil Gojdu," în *Magazin istoric*, XXXVII, 2003, no.2 (431), p.57-64.
- C.Sigmirean, "Bursieri Gojdu – destine politice și culturale", în vol. *Simpozion. Comunicările celui de al XII-lea Simpozion al cercetătorilor români din Ungaria*, Gyula, 2003, p. 22-33.
- C Sigmirean, "Odiseea Fundației „Gojdu”. 1919-2002", în vol. *Emanuil Gojdu. Bicentinar*, coord.: Cornel Sigmirean, Aurel Pavel, București, Editura Academiei Române, 2003, p. 175-183.
- C.Sigmirean, "The students and the European Assertion of the National Issue," *Transylvanian Review*, Cluj, vol. III, no. 4, 1994, p. 127-143. [reluat în *Studia Universitatis "Babeș-Bolyai", Historia*, Cluj, XXXIX, 1994, no. 1-2, p. 169-186].
- C.Sigmirean, "Rolul fondurilor și fundațiilor de stipendii în formarea intelectualității românești din Transilvania în perioada iluminismului," în vol. *De la umanism la iluminism*, coord. Ioan Chiorean, Târgu Mureș, 1994, p.137-142.
- C.Sigmirean, "Fond et fondations du subsides pour les étudiants roumains de Transylvanie à l'époque moderne", în *Colloquia. Journal of Central European History*, Cluj, III-IV, 1996-1997, no.1-2, p.184-202.
- C.Sigmirean, "The Creation of the Hungarian University in Cluj (1872)", în vol. *University and Society. A History of Higher Education in Cluj in the 20th Century*, ed. Vasile Pușcaș, Cluj-Napoca, Cluj Napoca University Press, 1999, p. 39-40.
- C.Sigmirean, "Din viața cotidiană a studențimii române de la universitățile din Austro-Ungaria", *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Șincai”*, Târgu-Mureș, II, 1999, p.162-174.
- C. Sigmirean, "Universitatea din Budapesta și formarea intelectualității românești transilvănene (1867-1918)," în vol. *Studii istoric româno-ungare*, ed. Lucian Nastasă, Fundația Academică „A. D. Xenopol”, Iași, 1999, p.165-186.
- C. Sigmirean, Aurel Pavel, Aurel, *Fundația „Gojdu”. 1871-2001*, Târgu Mureș, Editura Universității „Petru Maior,” 2002, 212 p.

- C.Sigmirean, "The Emergence of the Transylvanian Intelligentsia in the Modern Era", în *Transylvanian Review*, XI, 2002, nr. 4, p. 15-22.
- C.Sigmirean, "Intelectuali români din fostul comitat Mureș-Turda formați la universitățile din Europa Centrală și de Vest în perioada 1867-1918," în *Studia Universitatis „Petru Maior”*. *Historia*, Târgu-Mureș, II, 2002, p.145-167
- C.Sigmirean, "Formarea intelectualității românești din Banat și Transilvania. Studenți români la universitățile din Ungaria între anii 1867-1918", în vol. *Simpozion. Comunicările celui de al XI-lea simpozion al cercetătorilor români din Ungaria (Giula, 24-25 noiembrie 2001)*, Gyula, 2002, p.55-64.
- C.Sigmirean, "Elita eclesiastică românească din Transilvania în epoca modernă. Formarea universitară", în vol. *Slujitor al bisericii și al neamului. Părintele Prof.univ.dr. Mircea Păcurariu, membru corespondent al Academiei Române, la împlinirea vârstei de 70 de ani*, Cluj, Editura Renașterea, 2002, p.594-604.
- C.Sigmirean, "Studenți români din Reghin și localitățile apropiate la universitățile din Europa Centrală și de Vest (1867-1919)," *Reghinul cultural. Studii și articole*, Reghin, V, 2000, p.203-213.
- C.Sigmirean, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, Cluj, Presa Universitară Clujeană, 2000.
- C. Sigmirean, „Clujul universitar la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX-mediul al confluențelor etno-confesionale, culturale și politice,” în *Anuarul Institutului de Cercetări socio-Umane „Gh. Șincai”*, Tg. Mureș, 3-4, 2000-2001, p. 215-230.
- C.Sigmirean, "Formarea universitară a intelectualității tehnice românești din Transilvania în epoca modernă," în *Studia Universitatis „Petru Maior”. Historia*, Târgu-Mureș, I, 2001, p.74-80.
- C.Sigmirean, "Satul și formarea intelectualității românești din Transilvania în epoca modernă. Cazul comitatului Bistrița-Năsăud", în *Revista Bistriței*, Bistrița, 15, 2001, p. 223-226.
- Elena Siupiur, "Intellektuelle aus Rumänien und den Südosteuropäischen Ländern an den Deutschen Universitäten im 19. Jahrhundert. III Teil: Ruprecht-Karls-Universität zu Heidelberg," în *Revue des études sud-est européennes*, XXXIX, 2001, no.1-4, p.143-195.
- Elena Siupiur, „Étudiants de l’espace roumain et du Sud-Est européen dans les Universités allemandes au XIXe siècle,” *Revue Roumaine d’Histoire*, XXXV, 1997, no.3-4, p.299-314; *Revue des Études Sud-Est Européennes*, 2001, 39, no. 1-4, p. 143-196 (în l. germană).
- E. Siupiur, "Les intellectuels roumains du XIX-ème siècle et la réorganisation du système institutionnelle", în *Revue Roumaine d’Histoire*, XXXIV, 1995, nr.1-2, p.75-95.
- Jean-François Soulet, *Istoria comparată a statelor comuniste din 1945 până în zilele noastre*, Iași, Polirom, 1998.
- Adrian Spătan, „Studenți români în Franța în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Manuale școlare,” în *Muzeul Național*, București, 11, 1999, p. 55-58.
- Horia Stanca, *Fragmentarium clujen*, Cluj-Napoca, 1987.
- Florin Stănescu, Dragoș Zamfirescu, *Ocupația sovietică în România. Documente 1944-1946*, București, Editura Vreamea, 1998.
- Szabó, Miklós, "Erdélyiek a magyarországi egyetemeken és akadémiákon (főiskolákon) 1848 előtt" (Transylvains aux universités et académies de Hongrie avant 1848), în vol. *Emlékkönyv Kiss András születésének nyolcvanadik évfordulójára*, Kolozsvár, 2003, p. 535-543.
- Nicolae Szabó, "Tinerii ardeleni la academiile și universitățile din Ungaria înaintea anului 1848 », *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Șincai,”* Târgu Mureș, V-VI, 2002-2003, p. 31-42.
- Nicolae Szabó, „Românii transilvăneni la universitățile europene în secolul XVIII și în prima jumătate a secolului XIX,” în vol. *Studii istoric româno-ungare*, ed. Lucian Nastasă, Fundația Academică „A. D. Xenopol,” Iași, 1999, p.153-163.

- N. Szabó, Olosz Katalin, Szogi Laszlo, „Studioși ardeleni la universitățile europene (1850-1872). O nouă etapă a peregrinației academice,” *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gh. Șincai”*, Tg. Mureș, 3-4, 2000-2001, p.136-161.
- D.Șandru, “Minoritatea maghiară din Transilvania după 23 august 1944,” în *Acta Musei Porolisensis*, XIX, 1995, p. 401-417.
- Pamfil Șeicaru, *Nicolae Iorga*, București, Editura Profile Publishing, 2004, 179 p.
- Raoul Șorban, *Invazia de stafii*, București, Editura Meridiane, 2003.
- Olga Ștefănescu, “Peregrinato academica - studenți transilvăneni în secolul al XVI-lea la Wittemberg,” *Sargeția*, Deva, 28-29, 1999-2000, nr. 1, p. 287-291.
- Lönhárt Tamás, *Uniunea Populară Maghiară în perioada instaurării regimului communist în România (1944-1948)*, teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2005.
- Stelian Tănase, *Elite și societate. Gheorghe Gheorghiu-Dej-1948-1965*, București, Humanitas, 1998.
- Vladimir Tismăneanu, *Fantoma lui Gheorghiu-Dej*, București, Editura Univers, 1995.
- VI.Tismăneanu, *Mizeria utopică*, Iași, Polirom, 1997.
- VI. Tismăneanu, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, trad. C. Petrescu și Dragoș Petrescu, Iași, Editura Polirom, 2005.
- Tonk, Al., “Formarea intelectualității române din Transilvania și liceul piaristilor din Cluj”, în *Studia U.B.B.*, Historia, XIII/1, 1968.
- Jean Touchard, *Histoire des idées politiques*, 2 vol.Paris, P.U.F.,1967.
- Al. Touraine, *La conscience ouvrière*, Paris, Seuil, 1966.
- Liviu Țărău, *Între Washington și Moscova: România 1945-1965. Politicile de securitate națională ale S.U.A. și U.R.S.S. și impactul lor asupra României*, Cluj-Napoca, Editura Tribna, 2005.
- Liviu Țărău, “Dezvoltarea structurilor de putere ale Partidului Comunist Român în județul Cluj 1945-1946,” în *Anuarul Institutului de Istorie Cluj*, XXXII, 1993, p. 273-282.
- Virgil Țărău, *Alegeri fără opțiune. Primele scrutinuri parlamentare din Centrul și Estul Europei după cel de-al doilea război mondial*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2005.
- V.Țărău, I. Ciupea, *Liberalii Clujeni. Destine în Marea Istorie*, I, 2009, II. Medalioane, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2007.
- Pavel Țugui, *Istoria și literatura română în vremea lui Gheorghiu-Dej*, București, Editura Ion Cristoiu, 1999.
- Călin Morar-Vulcu, *Republica își făurește oamenii. Construirea identităților politice în discursul oficial în România 1948-1965*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2007.
- Ion Zainea, *Politică și administrație în România (6 martie 1945-1 martie 1946) Epurarea*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2004.BCU, Legal, 2005 03448
- Vladimir Zagaevski, „Sextil Pușcariu, profesorul de fonetică,” *Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”*. *Philologia*, Cluj, 44, 1999, nr. 1-2, p. 65-70.
- Ion Zainea, *Politică și administrație în România (6 martie 1945-1 martie 1946) Epurarea*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2004.
- Gheorghe Zane, *Memorii 1939-1974*, București, 1997.
- Alexandru Zub, “Despre anul istoriografic 1948 în România: impactul Stalinist,” în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.553-564.
- Al. Zub, "Despre rezistența spirituală anticomunistă," în *Memoria*, Revista gândirii arestate, nr. 15, p. 8-11.
- Al.Zub, "Despre anul istoriografic 1948 în România: impactul Stalinist," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.556.
- Al. Zub, “Despre discursul istoric în România sub dictatură,” în *Viața românească*, 1994, 2, p.1-5.
- Al. Zub, “Cultură istorică și modernizare în România secolului XX,” în *Xenopoliana*, VI, nr.1-2, 1998, p. 17-25.
- Al.Zub, “Istoriografia română a anului 1946,” în *Anul 1946. Începutul sfârșitului*, Analele Sighet 3. Fundația Academia Civică, 1996, p. 189-203.F 4510/1.

- Al.Zub, *Vasile Pârvan. Efigia cărturarului*, Iași, Edit. Junimea, 2001, 422 p.
- Cezar Zugravu, "Câteva considerații de ordin statistic privind deținuții politici din închisoarea Aiud, pentru perioada 1948-1956," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.870-877.
- University of Sofia St Kliment Ohridski. The First 120 years*, coor. I. Ilchev, V. Kolev, E.Kalinova, I. Baeva, T. Todorova, Sofia, St.Kliment Ohridski University Press, 2008. 249p.
- Călin Morar-Vulcu, *Republica își făurește oamenii. Construirea identităților politice în discursul oficial în România 1948-1965*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2007.
- Michel Winock, *Secolul intelectualilor*, trad. Gh. Chiriță, Chișinău, Editura Cartier, 2001.
- Mihai Zamfir, *Discursul anilor '90*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1997.
- Ionel Zănescu, „Universitatea din București la 140 ani,” *Magazin Istoric*, 38, 2004, nr. 4, p. 30-32.
- Șerban Rădulescu-Zoner, Daniela Bușe, Beatrice Marinescu, *Instaurarea totalitarismului comunist în România*, București, Editura Cavallioti, 1995.

IV. Lucrari speciale. Studii. Articole.

- Alexandru Anca, *Destin ardelenesc*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2001.
- Rodica Anghel, *Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași. Facultatea de litere în istoria învățământului și a culturii românești. Inventar arhivistic*, București, Arhivele Naționale ale României, 1998, 105 p.
- Andreea Andreescu, "Regimul comunist și problema Universității Maghiare din Cluj (1945-1959)," în vol. *Exerciții întru cunoaștere*, Iași, 2003, p. 147-166.
- Cristina Anisescu, *Nicolae Mărgineanu-un psiholog în temnițele comuniste*, Iași, Editura Polirom, 2006.
- Andreea Andreescu, "Regimul comunist în problema Universității maghiare din Cluj (1945-1959)," în *Exerciții întru cunoaștere*, Iași, 2003, p. 147-166.
- Ion Agrigoroaiei, "Lecții de istorie la început de drum. Universitatea din Cluj noiembrie 1919," în *Tribuna*, 1994, 6, nr. 33-35, p. 6-7, nr. 36, p. 2, 10.
- A kolozsvári Bolyai Tudományegyetem. 1945-1955 (Universitatea Bolyai din Cluj, 1945-1955), Cluj, Ed. de stat didactică și pedagogică, 1956, 642 p.
- Ioan Ardeleanu, "Un martir pe altarul geografiei, profesorul Șt. Manciușea," în *Unirea* (Alba Iulia), seria nouă, III, 1991, nr. 477 (24 octombrie), p. 3.
- Radu Ardelean, Lucian Giura, „Un demers al lui Ioan Lupaș pentru menținerea Facultății de Drept din Oradea (pagini de corespondență)," în *Analele Universității din Oradea. Istorie, arheologie*, 6-7, 1996-1997, p. 260-265.
- Antal Árpád , "Dokumentumok a Bolyai Tudományegyetem első éveiből (Documente din primii ani ai Universității Bolyai)," în *Korunk* 1997, 8, nr.4, p. 127-133.
- Gheorghe Arion, "Învățământul de istorie a artei la Universitatea clujeană," în *Studii de istorie a Artei*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1982, p. 61-71.
- Nicolae Balotă, "Distrușgerea Universității din Cluj," în *Anul 1947, Căderea cortinei*, Analele Sighet 3 Fundația Academia Civică, p. 206-218.
- Florian Banu, "Adevăr și ficțiune în documentele Securității," în *Analele Științifice ale Universității "Alexandru Ioan Cuza,"* Iași, Seria Nouă, Istorie, tom LI, 2005, p. 375-392.
- Estrela D Bădescu, "Academia de drept din Oradea. Considerații istoriografice," în *Cele trei Crișuri*, Oradea, 1, 2000, nr. 10-12, p. 11-14.
- Estrela D.Bădescu, „Considerații referitoare la momentul contopirii Facultății de Drept din Oradea, în vara anului 1934, cu Facultatea de Drept din Cluj”, *Cele trei Crișuri*, Oradea, 2, 2001, nr. 3-4, p. 35-39.
- E. D.Bădescu, "O importantă tipăritură despre Academia de Drept din Oradea (în primul deceniu interbelic)," în *Cele trei Crișuri*, Oradea, 2, 2001, nr. 5-6, p. 27-31.
- Nae Bădulescu, "Seduția minciunii-puterea seducției," în *Dilema*, an V, nr.209.
- Ion Bălan, *Regimul concentraționar din România, 1945-1964*, București, Fundația, Academia Civică, 2000.

- M. Bălțeanu, "Dezvoltarea învățământului în R.P.R. (Cu date statistice)", în *Revista Statistică*, 1964, 13, nr.6, p. 34-45.
- Ioan Bălu, *Viața lui Lucian Blaga*, București, Editura Litera, vol.I, 1995.
- Virgil Bărbat, *Extensiunea Universitară*, Cluj, 1924-1925.
- Janeta Benditer, "Universitatea din Iași în anii 1944-1960," în *Contribuții la istoria dezvoltării Universității din Iași, 1860-1960*, vol. I, Editua Universitatea "Al. I. Cuza", Iași, 1960, p. 246-286.
- Biro Sándor, *Erdély magyar Egyeteme (Universitatea maghiară a Transilvaniei)*, Cluj, 1941.
- Biro Sándor, „A kolozsvári egyetem a román uralom alatt,” *Magyar Kisebbség (L'Université de Cluj sous la domination roumaine)*, 3, 1997, no. 3-4, p. 101-127.
- Bitsky István, "Egyetemszervezési kísérlet Kolozsvárott a 16. században"(*Essai d'organisation d'une université à Cluj au 16e siècle*)," *Korunk*, Cluj, 11, 2000, no. 9, p. 107-111.
- Nicolae Boșșan, "Istoricul Universității," în *Tribuna. Săptămânal de cultură*, seria nouă, an VI, 33-35, 11-31 august 1994, p. 1, 7, 9.
- Alexandru Boboc, "D.D.Roșca și proiectul unei concepții eroice a existenței," în *Forum*, 1980, 22, nr. 11, p. 66-69.
- Matei Boilă, "Un episod al manifestațiilor studențești din 1946, de la Cluj," *Anul 1946. Începutul sfârșitului*, Analele Sighet 3. Fundația Academia Civică, 1996, p.353-357.
- Amilia Bold, Gh. Tănăsă, "Evoluția legislației învățământului superior în epoca contemporană," în *Analele științifice ale Universității "Alexandru Ioan Cuza"*, Iași, Istorie, 1985, 31, p. 9-16.
- Nicolae Both, C.Iancu, *Momente din istoria matematicii clujene*, Cluj-Napoca, U.B.B, 1997, 47p.
- Alexandru Borza, *Amintirile unui naturalist din Alba Iulia. Notițe autobiografice*, apud Dănuț Doboș."Universitatea captivă. Universitatea din Cluj. 1945-1959," în *Timpul*, Iași, nr.10, octombrie 1997, p. 5.
- Mircea Borcilă, "The Cluj School of Linguistics," *Transylvania Review*, Cluj, 10, 2001, nr. 2, p. 132-137.
- Ovidiu Bozgan, *Universitatea din București, 1864-1990*, București, Universitatea din București, 1990, 84p.
- O. Bozgan, "Din istoricul facultății de istorie din București în perioada 1948-1960," în *Analele Universității București*, Istorie, 1990, p. 93-103.
- O.Bozgan, "L'université de Bucarest et la France de 1864 aux années 1940," în *Cahiers d'Histoire*, t. 37, 1992, nr. 2, p.151-171.
- O. Bozgan, *Universitatea București. Scurt istoric*, București, 1994.
- Paula Braga, 75 de ani de la crearea Universității *Daciei Superioare* din Cluj, în *Revista de Pedagogie*, 1994, 43, nr.5-7, p. 67-70.
- Ion Breazu, *Universitatea românească "Regele Ferdinand" din Cluj. 1919-1945*, Arhiva Ion Breazu, Muzeul de Istorie a Transilvaniei, (dactilografiat), Cluj, Napoca. 104 p.- Monografie.În manuscris titlul monografiei este *Universitatea românească din Cluj*. Colecția Manuscrise C.1442.
- Ioan Breazu, "Inițiative ardeleni în cultura românească," în *Transilvania*,LXXIV, nr.7-8, 1943.
- I.Breazu, "Întemeierea și organizarea Universității românești din Cluj," în *Cele trei Crișuri (CTC)*, 2, nr.7, 1991, p.9.
- Constantina Brezu, "Academia și literature,"în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică,1998, p.526-537.
- Toader Buculei, *Clio încarcerată. Mărturii și opinii privind destinul istoriografiei românești în epoca totalitarismului comunist*,Brăila, Editura Libertatea, 2000, 280 p.
- Marin Bucur, "Demolarea" Universității," în *Memoria, Revista gândirii arestate*, 8, p. 25-33.BCU 490919
- Maria Budușan, Felicia Ciufudean, "Aspecte din evoluția învățământului geologic clujean și a activității bibliotecii sale de specialitate," în *Biblioteca și Învățământul*, VI, Cluj-Napoca, 1983, p. 132-138.

- Ovidiu Buruiană, "Modernizarea" în discursul comunist (1944-1949)," în *Xenopoliana*, VI, nr.1-2, 1998,p. 122-133.
- O.Buruiană, "Antifascism și naționalism ca pretexte în strategia de comunizare a României (1944-1948)," în *Xenopoliana*, Buletinul Fundației Academice "A.D.Xenopol" din Iași, VII, nr.1-2, 1999, p. 1-16.
- G.I.Georgescu-Buzău, "Spiritul revoluționar înainte de 1848 în Țara Românească și Moldova," în *Viața românească*, I, 1948, 2, p. 124-144; nr.3-5, p. 273-299, nr.7, p. 183-205.
- Al.Boldur, *Știința istorică română în ultimii 25 de ani*, Iași, 1946.
- Ion Breazu, *Universitatea românească "Regele Ferdinand" din Cluj. 1919-1945, Arhiva Ion Breazu*, Muzeul de Istorie a Transilvaniei, (dactilografiat), Cluj, Napoca. 104 p.- Monografie.În manuscris titlul monografiei este *Universitatea românească din Cluj*.
- Marin Bucur, "Epurația" purificarea politică a societății civile românești-clauză a armistițiului și pretext al declanșării terorii staliniste," în *Revista istorică*, 4, București, 1993, nr. 7-8, p. 677-686.
- M.Bucur, "Instigatorii la teroare și întemnițare politică," în *Cotidianul*, 2, București, 1992, p. 3.
- M.Bucur, "Decapitarea elitei românești," în *Cotidianul*, 2, 1992, nr.230, p. 4-5
- Marius Bucur, "Aspecte socio-politice ale vieții studențești clujene (1919-1929)", în *Comunicări ale cercurilor științifice studențești*, Istorie II, Cluj-Napoca, 1984, p. 150-158.
- Vasile Buga, "Politica P.C.R. față de Uniunea Sovietică în etapa finală a celui de-al doilea război mondial," în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 3-4, 2005, p. 12-13.
- Avram Bunaciu, "Aniversarea Constituției staliniste," în *Justiția Nouă*, nr.9-10, decembrie 1948, p. 405-407.
- Tudor Cătineanu, ed. *D. D. Roșca în filozofia românească*, Cluj-Napoca, 1979.
- Vasile V.Caramela, "La contribution du sociologue Traian Herseni (1907-1980) au developement de l' anthropologie sociale et culturele roumaine," în *Annuaire roumaine d'antropologie*, 1980, 17, p. 73-76.
- Rafael-Dorian Chelaru, "Crearea Universității "Babeș-Bolyai" și reforma învățământului în limba minorităților. Cazul János Fazekas," în *Analele Sighet*. Fundația Academia Civică, București, 8, 2000, p. 821-835.
- Ioan Chiorean, „Rolul Vienei în formarea intelectualității românești din Transilvania în secolul al XVIII-lea,” în vol. *De la umanism la luminism*, coord. Ioan Chiorean, Târgu Mureș, 1994, p.93-110.
- Dan Chiribucă, "Valori și atitudini social-politice ale studenților Universității Babeș-Bolyai," în *Studia*, Sociologie- politologie, 1991, 36, nr.1-2, p. 61-69.
- I.Chiricuța, *Prof. dr. Iacob Iacobovici - intemeietorul școlii românești de chirurgie din Transilvania*, București, 1979.
- Ioan Chirilă, *Șepcile roșii (1919-1969)*, București, Editura Consiliului Național pentru Educație Fizică și Sport, 1969.
- Vasile Ciubăncan, "Rezistența antihorthystă în nord-vestul României. Contribuția Asociației ASTRA și a Universității clujene (II), în *Acta Muzei Porolissensis*, 21, 1984.
- I.Ciupercă, "Câteva probleme ale unei analize comparate a regimurilor totalitare," în *Arhivele Totalitarismului*, an II, nr.4, 1994,p. 33-38.
- Victor Cojocaru,"Modelarea ideologică a istoriografiei. Baze instituționale și metodologice," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică,1998,p.571-573.
- Mihai Coman, "Puterea între liturghii politice și carnaval," în *Sfera politicii*, 37, 1996.p. 5. *Contribuții la istoria dezvoltării Universității din Iași*, 1860-1960, București, 1960.
- Petre Constantinescu-Iași, "Despre activitate din domeniul istoriei și literaturii," în *Analele Academiei R.P.R.*, București, 1949, p. 1-15.
- P.Constantinescu-Iași, "Știința istorică societății, adevărata știință a Istoriei," în *Studii*, octombrie-decembrie 1949.
- Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Univers Enciclopedic, 1988.

- Fl.Constantiniu, Mihail E. Ionescu, "Planul sovietic de comunizare a României (martie 1945)," *Revista istorică*, 4, Buc., 1993, nr. 7-8, p. 657-661.
- Gheorghe Cordoș, "George Em. Marica (1904-1982)," în *Anuarul de folclor*, Cluj Napoca, 1983, 3-4, p. 323-325.
- Doina Cornea, "Asediul căminului studentesc "Avram Iancu", de la Cluj", în *Anul 1946. Începutul sfârșitului*, Analele Sighet 3. Fundația Academia Civică, 1996, (595 p.), p.364-368.
- Ionuț Costea, "C. Marinescu: lecția de deschidere a cursului "Începuturile evului mediu" după notițele lui Fr. Pall," în *Studia Universitatis „Babeș-Bolyai.” Historia*, Cluj, 41, 1996, nr. 1-2, p.195-202.
- Ioachim Crăciun, *Activitatea științifică la Universitatea "Regele Ferdinand I" din Cluj, în primul deceniu 1920-1930*, Cluj, Cartea Românească, 1936, 321 p. (Bibliotheca Bibliologica 3).
- I.Crăciun, *Serbările jubiliare ale Universității din Cluj la împlinirea primului deceniu 1920-1930 și activitatea ei științifică în primul deceniu 1920-1930*. Coord. E. Racoviță, rectorul Univerității în anul 1930, Cluj, Tip. Cartea Românească, 1930-1933, 528 p.
- I.Crăciun, *Publicațiile Institutului de Istorie Națională din Cluj-Sibiu și colaboratorii lor de la 1920-1945*. Cu o Bibliografie a publicațiilor, în *Anuarul Institutului de Istorie Națională*, 10, 1945, p. 634-706, în extras Sibiu, Cartea Românească, 1945, 74p.
- I. Crăciun, *Științele istorice în Universitatea Victor Babeș, din Cluj, în Universitatea Victor Babeș din Cluj*, Studiu monografic, Intr. Poligrafică, 1957, p. 85-99.
- I. Crăciun "Bibliografia istorică a României pe anii 1959-1960," în *Anuarul Institutului de Istorie*, Cluj, 1962, p. 293-423.
- Sorin Cristea, "Reforma permanentă sau reforma în evoluția ei istorică", în *Revista de pedagogie*, 1993, 42, nr.4-7, p. 85-93.
- Mircea Curticeanu, "Ion Breazu, redactor inedit," în *Cele trei Crișuri*", Revistă de cultură, serie nouă, an II, nr.7 (16), 1991, p. 8-9.
- Andrei Dancsuly, "Învățământul în limbile naționalităților conlocuitoare din România socialistă," în *Revista de Pedagogie*, 1969, 18, p. 130-137.
- Livia Dandara, "Extirparea ideologică a memoriei naționale prin falsificarea masivă a trecutului istoric. Experimentul stalinist în varianta Roller: *Istoria R.P.R.* în Ediții succesive (septembrie 1947-iunie 1948 ș.a.)," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academică Civică, 1998, p.574-588.
- L.Dandara, "România 1947: de la monarhie constituțională la sovietizare și dictatură comunistă", *Anul 1947, Căderea cortinei*, Analele Sighet 3 Fundația Academia Civică, 1997, p.790-794.
- Claudiu Degeratu, "Cadre de partid. Mecanisme de selecție, pregătire și promovare. Bibliografie selectivă, 1948-1983," în *Arhivele totalitarismului*, 1993, 1, nr.1, p. 190-194.
- Gheorghe Gheorghiu-Dej, *O politică românească de realizări democratice*, București, Editura P.M.R., 1946.
- Gh.Gheorghiu-Dej, *Poziția Partidului Comunist Român față de curentele șovine și revizioniste*, București, Editura P.C.R., s.a.20p.
- Gh.Gheorghiu-Dej, *Raport politic al Comitetului Central al Congresului P.M.R., Februarie 1948*, București, Editura PMR, 1948.
- Gh.Gheorghiu-Dej, *P.C.R. în lupta pentru democratizarea țării*, București, Editura P.M.R., 1948.
- Gh.Gheorghiu-Dej, "Întărirea continuă a regimului democrat-popular în Republica Populară Română," în *Articole și cuvântări*, ed. a IV-a , București, Editura de Stat pentru Literatură Politică 1955.
- Gh.-Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*. Decembrie 1955-iulie 1955, București, Editura Politică, 1959.
- Prof. univ. I. Demeter, "Învățământul și cultura naționalităților conlocuitoare din R.P.R., aplicare consecventă a învățaturii marxist-leniniste, de către P.M.R.," în *Revista de Pedagogie*, Organ al Institutului de Științe Pedagogice din R.P.R., an VIII, nr. 4, iulie-august 1959, p.46-53.

- Petre Diaconu, "Începuturile limbii de lemn în literatură arheologică," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.647-651.
- Din istoria studențimii române: *Presa studențească (1851-1978)* coord. Maria Totu, Universitatea București, Facultatea de istorie-filozofie, București, 1979.
- Mihai Dinu Gheorghiu, "Formarea cadrelor conducătoare în România - direcții de cercetare," *Xenopoliana*, 1993, 1, nr.1-4, p. 101-112.
- Dănuț Doboș, "Ingerințe politice în viața universitară românească (1944-1964)," în *Arhivele Totalitarismului*, an II, nr.4, 1994, 28-32.BCU, 494-981.
- Directivile C.C. al P.M.R. privitoare la verificarea membrilor de partid, București, Editura C.C. al P.M.R., 1948.
- D.Doboș., *Universitatea ieșeană în primele decenii de după cel de-al doilea război mondial*, Iași, 1994. Teză de doctorat.
- D.Doboș, "Reforma învățământului. Decretul 175/1948," în *Arhivele Totalitarismului*, an III, nr.3, 1995.
- D.Doboș, "Ingerințe politice în viața universitară clujeană," în *Anuarul Institutului de istorie și arheologie A.D.Xenopol*, XXIII, Iași, Editura Academiei Române, 1996, p. 225-239.
- D. Doboș, "Comunizarea învățământului superior ieșean, (1945-1960)" în *Cronica*, 1993, 28, nr. 10, p. 4-5; nr.11, p.5, 15; nr. 12, p. 4-5; nr-13, p. 4, 14; nr. 14, p. 4-5; nr.15, p. 4, 15, nr. 16, p. 4, 15; nr. 17, p. 4, 5; nr.18, p. 4, 15, nr.19, p. 4; nr.20, p. 4; nr.21, p. 4, 15. P II 41
- D.Doboș, "Elita universitară ieșeană în anii regimului totalitarist comunist (1950-1960)," în *Cronica*, 1992, 27, nr.18, p. 4; nr.19, p. 4-5; nr.20, p. 4; nr.21, p. 4-5; nr. 22, p. 4-5; nr.23, p. 4-5.
- D.Doboș, "Procesul politic al învățământului superior românesc, 1945," în *Cronica*, 1994, 29, nr. 2, p. 4, 15; nr.3, p. 4, 13; nr.4, p. 4-5; nr.5, p. 4-5; nr.6, p. 4-5; nr. 7, p. 4-5; nr. 8, p. 4; nr.9, p. 14.
- D. Doboș, "Știință și politică în Universitatea ieșeană, Cazu Petru Caraman," în *Cronica*, 1992, 27, nr.24, p. 4-5.
- D.Doboș, "Ingerințe politice în viața universitară românească (1944-1964)," în *Arhivele Totalitarismului*, an II, nr.4, 1994, p.28-32.
- D.Doboș, "Traumele suferite de învățământul superior ieșean -1956-1963", în *Cronica*, an XXIX 1404, 15-31 decembrie 1994, p.4-5.
- D.Doboș, "Cazul Onisifor Ghibu," în *Cronica*, Revistă de cultură. Renaștere românească, integrare europeană, an XXIX, 16-30 aprilie 1994, nr.8, p. 4-5.
- D.Doboș, "Învățământul superior în regimul comunist. Universitatea din București, 1945-1964," în *Arhivele totalitarismului*, 8, nr.1-2, 2000, p.52-64.
- Valeriu F. Dobrinescu, "La Roumanie et l'organisation du monde après- guerre," în *Roumanie. Pages d'Histoire*, București, 1989, 14, nr.3-4, p.129-146.
- Mihai Dorin, "Procesul politic al învățământului superior românesc," în *Cronica*, Iași, nr. 10-11, 1994.
- Tudor Drăganu, *Curs de Drept de stat al R.P.R.*, Cluj Litografia Universității "V.Babeș," 1953.
- Adina Berciu-Drăghicescu, ,, Informații din arhiva personală a profesorului Aurel Sacerdoțeanu despre Dimitrie Onciul ca autor de cursuri universitare, "în *Analele Universității București. Limba și literatura română*, 43, 1994, p.95-98.
- Alesandru Duțu, coord., *România-Viața politică în documente 1950*, București, Arhivele Naționale ale României, 2002.
- Dumitru Dumitrașcu, "Profesorul Iuliu Hațieganu, ca pedsagog," în *Forum*, 1980, 22, nr. 3. p. 54-57.
- Livia Dumitru, "Năzuințe pentru o universitate românească în Transilvania," în *Transilvania*, 1986, 15, nr.5, p. 16-17.
- Ioan Felecan, "Universitatea "Babeș-Bolyai" în imagini de astăzi", Cluj, Presa Universitară Clujeană, 2002, 128 p.
- Fêtes de l'inauguration de l'Univestité roumaine de Cluj*, Bucuresti, 1920.

- Almira Enuță, “Restructurarea Partidului Muncitoresc Român (1948-1952),” în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.101-114.
- Bogdan Ficeac, “1947-începutul procesului de formare a "omului nou", în *Anul 1947, Căderea cortinei*, Analele Sighet 3, Fundația Academică Civică, p. 308-311.
- Figure representative ale medicinei și farmaciei clujene*, Cluj-Napoca, s.a.
- Marin Florea, “Întemeierea Facultății de Medicină românească din Cluj după 1940,” în *80 de ani de administrație românească la Cluj*, Cluj-Napoca, 1999, vol. I, p.169-173;189-202.
- Marin Florea, *Școala medicală clujeană*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2002.
- Dan Fornade, *Personalități clujene (1800-1907)*, Cluj-Napoca, Editura Cartea Cărții de Știință, 2007.
- Victor Frunză, “Lichidarea social-democrației din România sau peștele cel mic îl înghite pe cel mare,” în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.122-130.
- Victor Frunză, “Studentii la Moscova în 1956,” în vol. *Anii 1954-1960. Fluxurile și refluxurile stalinismului*, ed. Romulus Rusan, București, Fundația Academia Civică, 2000, p.736-741. (seria: Analele Sighet 8).
- Gaal György, *Egytem a Farkas utcában*, Kolozsvár, Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (Pagni de istorie a Universității din Cluj), 2001, 275 p.
- T.Gal, “Onisifor Ghibu, militant fervent al pentru unirea Transilvaniei cu România și protagonist al istoriei Universității "Daciei superioare" din Cluj,” în *Revista de Pedagogie*, 1983, 32, nr. 11, p. 56-61.
- Mihai Gherman, “Un memoriu universitar interbelic,” în *Biblioteca și cercetarea*, Cluj-Napoca, 1984, 8, p.74-97.
- Onisifor Ghibu, “Universitatea Daciei Superioare,” în lucrarea colectivă *Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul*, București, 1929, vol. II.
- O. Ghibu, *Universitatea Daciei Superioare în Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureș*, vol. I-III, Cultura Națională, București, 1929.
- O.Ghibu, *La a douăzecea aniversare a Universității Daciei Superioare*, Cluj, 1939.
- O. Ghibu, Onisifor, *La a XX-a aniversare a Universității Daciei Superioare (Au XXe anniversaire de l'Université Dacia Superioară)*, ed. Crișan Mircioiu. Cluj-Napoca, Edit. Napoca Star, 2001, 240 p.
- O. Ghibu, “Amintiri în legătură cu înființarea Universității din Cluj,” în *Forum*, 1980, 22, nr. 9, p. 68-78.
- Marius Ghilezan, “G.I.Brătianu a prezis,” în *România Liberă*, 27 aprilie, 1993, p.3.
- Petru Popescu-Gogan, “Desființarea Academiei Române și Înființare Academiei R.P.R.,” în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.487-506.
- A.Grecu, “Nicolae Bălcescu. Istoricul în cadrul revoluției de la 1848,” în *Viața românească*, I, 1948, nr.2, p. 90-104.
- Aurelian Grigorescu, “Programul "de formare a omului nou" în mediul universitar (1949-1953),” în *Anii 1949-1953, Mecanismele terorii*. Analele Sighet 7, Comunicări prezentate la al VII-lea Simpozion al Memorialului Sighetu -Marmației, 2-4 iulie 1999, Fundația Academia Civică, 1999, p. 849-852.
- Gyéresi, Árpád (ed.), *Facultatea de Farmacie din Târgu Mureș*, Târgu Mureș, Ed. Mentor, 1998, 326 p.
- Keith Hitchins, *România 1866-1947*, trad. G.Potra, D. Răzdolescu, București, Editura Humanitas, 1996.
- Constantin Hlihor, “Documente S.S.I. privind înlăturarea monarhiei în România,” în *Anul 1947, Căderea cortinei*, Analele Sighet 3 Fundația Academia Civică, 1997, p.795-796.
- Gheorghe Iancu, “Din istoricul învățământului universitar clujean (1919-1920),” în *Sargetia*, 1973, 10, p. 337-347.

- Virgil Ierunca, *Fenomenul concentrațional în România*, "Transilvania," 1993, 32, nr. 1-2, p. 96-105.
- P. Idu, "Tiberiu Morariu (1905-1982)," în *Anuarul de foclor*, 1983, 3-4, p. 320-322.
- Aurelian Ionașcu, "Vladimir Hanga, jumătate de secol de învățământ juridic universitar clujean (1919-1969)," în *Istoria învățământului în România*, Compendiu, Colectivul de redacție, C.C. Giurescu, Igor Ivanov, Nicolae Mihăileanu, Dinu Moroianu, Ilie Popescu Teiușan, Ion Stanciu, Dumitru Todericiu, București, Editura Didactică și pedagogică, 1971, 480 p.
- Florea Ioncioaia, "Universitarii și istoria universității (I), Istoriografia universității: tipologie, obiect, probleme," în *Analele științifice ale Universității "Alexandru Ioan Cuza, Iași*, (serie nouă), Istorie, tom LI/2005, p. 409-436.
- Miron Ionescu (coord.), *Pedagogia și slujitorii ei la Universitatea clujeană, 1919-1997*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 1997, p. 18-32.
- I.M.Imangulova, "Partidul Muncitoresc Român Organizatorul Revoluției culturale în R.P.R. (1948-1952)," în *Revista de Pedagogie*, Organ al Institutului de Științe Pedagogice din R.P.R., an VII, iunie 1958, p. 1-8. 450614/7.
- Gh. I. Ionescu, "Contribuții la istoricul Universității din București după 1918", în *Studii. Revista de Istorie*, 1964, 17, nr.6, p. 1299-1324.
- Mircea Iosifescu, Maria Someșan "Politica de cadre în învățământul superior," în *Anii 1949-1953, Mecanisme terorii. Analele Sighet 7*, _ Comunicări prezentate la al VII-lea Simpozion al Memorialului Sighetu Marmației, 2-4 iulie 1999, Fundația Academia Civică, 1999, p. 853- 858.
- Mircea Iosifescu, Maria Someșan, "Politica de cadre în învățământul superior," în *Anii 1949-1953, Mecanisme terorii. Analele Sighet 7*, Comunicări prezentate la al VII-lea Simpozion al Memorialului Sighetu Marmației, 2-4 iulie 1999, Fundația Academia Civică, 1999, p. 853- 858.
- George Irimiaș, *Structuri textuale ale discursului politic totalitar. Studiu din perspective semioticii textului*, Cluj-Napoca, Clusium, 2003.
- Istoria Uniniversității din București*, I, Editura Universității București, 1977.
- Istoria Universității din Iași*, Editura Universității "Al.I.Cuza", Iași, 1985.
- Istoricii și știința istorică din România, 1944-1969*, București, Editura Științifică, 1970.
- Itinerarii istoriografice*, coord. G. Bădărău, Iași Fundația Academică "A.D. Xenopol," 1996: L. Nastasă, *Lucian Blaga-avaturile unei catedre universitare*, p. 499-521.
- Lavinia Ivașcu, "Învățământul de partid," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.115-119.
- Kántor Lajos, "Szabedi egyeteme/ Kolozsvári Bolyai Tudományegyetem 1945-1959,(Activitatea lui L. Szabédi la Universitatea din Cluj, 1945-1959)," în *Korunk*, 1992, 3, nr.1, p. 43-57.
- Karady, Victor, and Nastasă, Lucian, *The Medical Faculty of the University of Kolozsvár/Cluj and its students (1872-1918)*, Budapest-Cluj, CEU-CRDE, 2004, 396 p.
- C. Kirițescu, *Școala română într-o răscruce de istorie*, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1943.
- Kluzskij Universitot im Babosa-Bojai Cluj*, 1971, 155 p.
- Koczó Sandor, *Virag alatt iszap föllót* (Floare și mîl), 1972.
- Kovács Kiss György, "Egyetemi okiratok-Kolozsvár, 1945 (documente conținând activitatea Universității din Cluj, 1945)," în *Korunk*, 1992, 3, nr.1, p. 109-113.
- Lakatus Artur, "Repere ale sportului clujean (1944-1948)," în *Caiete de antropologie istorică*, an VI, nr.1-2 (10-11), ianuarie-decembrie 2007, p. 197-205.
- Aurora Leonte, *Istoricul activității de Educație Fizică și Sport în Universitatea București*, București, Editura Universității din București, 1998, 126 p.
- Al.Lapedatu, "Lecția de deschidere a cursului de istorie veche a României, ținută la Universitatea din Cluj în ziua de 6 noiembrie 1919," în *Anuarul Institutului de Istorie Națională*, I, Cluj, 1922, p. 1-18.
- Al.Lapedatu, *Scrieri alese*, ed. I.Opriș, Cluj, Ed. Dacia, 1 Cluj-Napoca, 1985.

- Ion D. Lăudat, *Universitatea românească, (Iași, Cluj, Cernăuți) în perioada 1918-1948*. Lucrări de metodică și pedagogie, Iași, f.ed.) 1980, 158 p.
- Viorica Lascu, "Relațiile dintre Gavril Todica și Alexandru Borza," în *Sargetia*, 1982-1983, 16-17, p. 625-642.
- Vasile Luca, *Dictatul de la Viena și rezolvarea problemei naționale*, București, Editura P.C.R., 1946, 20p.
- C.Gh. Macarovici, "L'aporet de Gh. Spacu (1883-1955) á la chimie analytique", în *Noesis*, 19806, p. 25-34.
- C.Gh. Macarovici, "Gheorghe Spacu (1883-1955)," Cluj-Napoca, Univesitatea Babeș-Bolyai, 1979, 49 p.
- C. Gh. Macarovici, G. Munteanu, *Raluca Ripan (1894-1975), (monografie)*, prefață P. Spacu, București, Editura Științifică, 1982, 215 p.
- Iosif Maghiu, "60 de ani de la inaugurarea Universității din Cluj-Napoca," în *Forum*, 1979, 22, nr.1, p. 79-81.
- Toma George Maiorescu, "Amintiri din Clujul lui Blaga, Anul universitar 1947-1948," în *Almanahul literar*, 1986, București, p. 70-76.
- Ștefan Manciușlea, *Povestea unei vieți*, ed îngrijită de Ștefania Manciușlea și Ion Buzași, Clusium, Cluj-Napoca, 1995, 174 p.
- Anghel Manolache, "Dezvoltarea învățământului în cei 15 ani de la eliberarea patriei," în *Revista de Pedagogie*, Organ al Institutului de Științe Pedagogice din RPR, an VIII, nr. 4, iulie-aug. 1959, p.15-29.
- Andrei Marga, "The Faculty of European Studies - 10 th Anniversary (1994-2004)", *Studia Universitas „Babeș-Bolyai.” Studia Europea*, Cluj, 49, 2004, no. 1-2, p. 3-7.
- Florea Marin, "Întemeierea Facultății de medicină românească din Cluj. Facultatea de Medicină din Cluj după anul 1940," în vol. *80 de ani de administrație românească la Cluj-Napoca*, Cluj 1999, vol. I, p. 169-173; 189-202.
- Fl. Marin, *Iuliu Hațieganu. Monografie*, Cluj, Editura Medicală Universitară "Iuliu Hațieganu," 1999, 514 p.
- Fl. Marin, *Școala medicală clujeană*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2002.
- Gabriel Marin, "La Faculté d'Histoire de l'Université de Bucarest pendant le comunisme (1948-1989)," în *Analele Universității București. Istorie*, 46, 1997, p. 99-126.
- Stela Mărieș, "Interferențe culturale româno-germane în veacul al XIX-lea (studenți români la universitățile germane)," în vol. *Romania and Western Civilization*, Edited by Kurt W. Treptow, Iași, The Center for Romanian Studies, 1997, p.33-63.
- Stelian Mândruț, "Studenți români din Transilvania la universități din Austro-Ungaria și Germania în anul 1897-1898," in vol. *Cultură și societate în epoca modernă*, ed. N. Bocșan, N. Edroiu, A. Răduțiu, Cluj, Edit. Dacia, 1990, p.254-262 (reprint în *Ungarn Jahrbuch*, München, 20, 1992, p.171-180).
- S.Mândruț, "Istorici clujeni "epurați" în anul 1948", în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.565-571.
- S. Mândruț, "Die künstlerische Intellektualität în Rumänien und das deutsche Kulturmilieu. Das Beispiel Münchens (1808-1935)," în *Revue Roumaine d'histoire*, 35, 1997, no.3-4, p.277-297 (reluat în *Acta Musei Napocensis*, Cluj, XXXV-XXXVI/II, 1999, p.173-205; în engleză, în *Philobiblon*, Biblioteca Centrală Universitară "Lucian Blaga", Cluj, IV-VII, 1999-2002, p.142-160).
- S.Mândruț, "Etudiants de Roumanie, de Bucovine et de Transylvanie à l'Université technique de Vienne (1867-1918)," în *Colloquia. Journal of Central European History*, Cluj, 3-4, 1996-1997, p. 151-166.
- S.Mândruț, "Virgil Vătășianu, excurs biografic. Anii studenției (1920-1927)“, în *Ars Transilvaniae*, 10-11, 2000-2001, p. 213-249.
- Dan Constantin Mățu, "Limitele "fericirii proletare": obligațiile fundamentale ale cetățeanului în România "democrat-populară," în *Analele Științifice ale Universității "Alexandru Ioan Cuza" din Iași (Serie nouă)*, Istorie, tom LI, 2005, p. 317-331.

- Nadia-Ruxandra Mezicescu, "Anul 1948 și Academia Română," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.507-519.
- Gheorghe Mihai, (ed.), *Dumitru Popovici, omul și opera*, Slatina, Editura Fundației "Universitatea pentru Toți," 2002, 72 p.
- Andi Mihalache, *Istorie și practici discursive în România "democrat-populară"*, București, Editura Albatros, 2003.
- Marin Radu Mocanu, "Începuturile realismului socialist," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academică Civică, 1998, p. 623-631.
- Ilie Moise, "Repere pentru o istorie a învățământului etnologic clujean," în *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei*, Cluj, 2002, p. 75-86.
- Ioan Moga, "Contribuția membrilor Institutului de Istorie Națională în istoriografia română în ultimul sfert de veac (1929-1945)," în *Anuarul Institutului de Istorie Națională (AIIN)-Sibiu*, 1945.
- Mariana Momanu, "Universitatea "Alexandru I.Cuza" în anii sovietizării învățământului românesc," în *Universitatea din Iași, De la modelul francez la sistemul Bologna*, coord. Gh. Iacob, Iași, Editura Universității "Al.I.Cuza," 2007, p. 246-265.
- Alexandru Moraru, "Pași importanți în circuitul învățământului universitar clujean," în *Anuar*, 1994-1996, 3, p. 11-24.
- Dorel Moțiu, "Aspecte privind începuturile învățământului universitar orădean - Academia de Drept," în *Aletheia*, 14, 2003, p. 97-104.
- D.Moțiu, Dorel, Țărău, Augustin, "Academia de Drept din Oradea - repere istorice," în *Aletheia*, Oradea, 13, 2002, p. 37-46; 14, 2003, p. 87-96.
- Leon Sorin Munteanu, *Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca*, Cluj, Editura Risoprint, 1999, 232 p.
- Florin Müller, "Constantin Daicoviciu în sistemul de putere și universitar al "Democrației Populare," în *Analele Universității București. Istorie*, 50, 2001, p. 79-94.
- Lucian Nastasă, "Rolul universităților occidentale în modernizarea și europeanizarea elitelor românești (1860-1918)," în *Xenopoliana*, VI, nr.1-2, 1998, p. 169-181.
- L.Nastasă, *Intellectualii și promovarea socială. Sec. XIX-XX, (Pentru o morfologie a câmpului universitar)*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2004
- L. Nastasă, "Suveranii" universităților românești. Mecanisme de selecție și promovare a elitei intelectuale. I. Facultatea de Filozofie și Litere. I. Profesorii Facultăților de Filozofie și Litere (1864-1948), Editura Limes, 2007.
- L.Nastasă, "L'espace universitaire allemande et la formation de l'élite intellectuelle roumaine (1864-1944)," în *Transylvanian Review*, Cluj, 12, 2003, no. 3, p.38-51.
- L. Nastasă, Lucian, "Geneza a două universități din Clujul multicultural (1944-1945)," în *Anuarul Institutului de Istorie*, Cluj-Napoca, 42, 2003, p. 419-451.
- L Nastasă, Lucian, "Constantin Daicoviciu - "un elemnt descompus," în *Magazin Istoric*, București, 37, 2003, nr. 9, p. 47-50.
- L. Nastasă, *History of Romania Universities. Bibliographie*. History of Universities Oxford, 19, nr.1,2004, p.22-26.
- L.Nastasă, Lucian, „Moartea și ritualurile celebrării funerare în mediul universitar românesc (1864-1968),” *Caiete de Antropologie Istorică*, Cluj, III, 2004, nr. 5-6, p.203-226.
- Stelian Neagoe, *Viața universitară clujeană interbelică*, vol. I-II, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1980, 264 p. I, 392 II).
- Gelu.Neamțu, "Fragmente din corespondența unor studenți români de la Universități străine în a doua jumătate a secolului al XIX-lea," în *Analele Universității „D. Cantemir”. Istorie*, Cluj, 2001, p. 89-90.
- Mihai Teodor Nicoară, „Discursul stalinist la comunismului românesc în anii `50,” în *Studia Universitatis Petru Maior*. Tg.Mureș, Series Historia, 9, Tg.Mureș, 2009, p. 261-274.
- O. Nicolae, "Iuliu Hațiegan, personalitate complexă a științei românești," în *Forum*, 1979, 21, nr. 10, p. 73.

- Silviu Ioan Nistor, *Istoria învățământului tehnic din Cluj-Napoca*, Cluj, Editura U.T. Press, 2004, 472 p.
- Liviu Nițu, "Distrugerea elitelor politice istorice între 1950-1955," în *Analele Științifice ale Universității "Alexandru Ioan Cuza"*, din Iași, Seria Nouă, Istorie, tom LI, 2005, p. 333-351.
- L. P.Nițu, "Războiul de clasă cu dușmanul", în *Magazin istoric*, aprilie 2005, p. 56-59.
- Ion Gavrilă-Ogoranu, "La 50 de ani de la greva studentescă din 1946," în *Anul 1946. Începutul sfârșitului*, Analele Sighet 3. Fundația Academia Civică, 1996, (595 p.), p.369-372.
- I.Opriș, *Alexandru Lapedatu și contemporanii săi*, Cluj-Napoca, 1977.
- I.Opriș, ediție îngrijită, Alexandru Lapedatu. *Scrieri alese, Articole, Cuvântări, Amintiri*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1985, 447p..
- I.Opriș, *Alexandru Lapedatu în cultura românească*, București, 1996, 363 p.
Pagini de istorie. Academia de Studii Economice din București, București, Editura ASE, 2004, 240 p.
- Oliviu Pascu, Oliviu, Honorius Popescu, Cristian Barșu, *Școala clujeană de medicină și farmacie, ctitorii faimei (1919-1999)*, Cluj, Editura Universității de Medicină și Farmacie "Iuliu Hațieganu", 1999, 400 p.
- Ștefan Pascu "Institutul de Istorie Națională din Cluj la Sibiu," în *Transilvania*, 74, nr. 5, 1943, p. 392-395.
- Șt. Pascu, "Metoda de muncă științifică la Institutul de Istorie Națională din Cluj-Sibiu în primul sfert de veac (1920-1945)," în *Anuarul Institutului de Istorie Națională*, (AIIN)10, 1945, p. 707-713.
- Șt.Pascu, "Organizarea Institutului de istorie Nationala din Cluj-Sibiu," în *AIIN*, 1945.
- Șt. Pascu, *Clujul, Ghid istoric*, Cluj, Intreprinderea Poligrafică 1957, 191 p.
- Șt Pascu, *Republica Populară Română*, București, Editura Meridiane, 1960, 870 p. în colaborare.
- Șt.Pascu,(red. resp.) *Istoria învățământului din România*, I, Bucuresti, 1983.
- Șt.Pascu, "Istorie și etnografie", în *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei*, 15, nr. 6, 1962, p. 1447-1457.
- Șt.Pascu, "Succesele istoriografiei românești în cei douăzeci de ani de la eliberare," în *Anuarul Institutului de Istorie*, Cluj, 7, 1964, p. 21-34 și în *Studia Hist*, fasc. 2, 1964, p. 13-22.
- Șt.Pascu, "Cinci decenii de învățământ universitar în limba română la Cluj", în *Forum*. Revista Învățământului Superior, 11, nr.9, 1969, p. 39-50. *Studia Hist*. 14, fasc 2 , 1969, p. 9-34.
- Șt.Pascu, "L'Université de Cluj," in *Studia U.B.B.*"-Hist., 1969, XIV/2.
- Șt. Pascu, "L'Université de Cluj. Cinquante ans d'enseignement en langue roumaine (1919-1969)," în *Studia Historia*, 1969, 14, fasc 2, p. 9-34.
- Șt. Pascu, *Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca*, Cluj, Editura Dacia, 1972, 79 p.
- Șt.Pascu, *Dezvoltarea Universității din Cluj-Napoca*, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai-Biblioteca Centrală Universitară, 1974, 70 p. (Activitatea științifică a Universității din Cluj-Napoca 1919-1973. Bibliografie selectivă (I-IV).
- Șt.Pascu, Ioan Moga, *Scrieri istorice 1926-1946. Viața și activitatea sa istorică*, Cluj, Editura Dacia, 1973, p. 7-12.
- Șt. Pascu, coord., *Universitatea Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca. Biblioteca Centrală Universitară. Activitatea științifică a Universității din Cluj-Napoca, 1919-1973. Dezvoltarea Universității din Cluj-Napoca. Bibliografie selectivă, Cluj-Napoca, 1974. Referințe.
- Șt. Pascu, coord., *Universitatea Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca. Biblioteca Centrală Universitară. Activitatea științifică a Universității din Cluj-Napoca, 1919-1973. Bibliografie selectivă. Matematică. Fizică. Cluj-Napoca, 1974.
- Șt. Pascu, coord., *Universitatea Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca. Biblioteca Centrală Universitară. Activitatea științifică a Universității din Cluj-Napoca, 1919-1973. Activitatea științifică a Universității din Cluj-Napoca, Bibliografie selectivă, Chimie, Cluj-Napoca, 1974.

- Șt.Pascu, coord., *Universitatea Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca. Biblioteca Centrală Universitară. Activitatea științifică a Universității din Cluj-Napoca, 1919-1973. Activitatea științifică a Universității din Cluj-Napoca, Bibliografie selectivă, Biologie, Cluj-Napoca, 1974.
- Șt. Pascu, coord., *Universitatea Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca. Biblioteca Centrală Universitară. Activitatea științifică a Universității din Cluj-Napoca, 1919-1973. Activitatea științifică a Universității din Cluj-Napoca, Bibliografie selectivă, Geologie-Mineralogie,, Cluj-Napoca, 1974.
- Șt. Pascu, coord., *Universitatea Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca. Biblioteca Centrală Universitară. Activitatea științifică a Universității din Cluj-Napoca, 1919-1973. Activitatea științifică a Universității din Cluj-Napoca, Bibliografie selectivă Științe umaniste și social-politice, Cluj-Napoca, 1974.
- Șt.Pascu, coord. *Universitatea "Babeș-Bolyai,"* Cluj-Napoca, Biblioteca Centrală Universitară, Activitatea Științifică a Universității din Cluj-Napoca, 1919-1973. Bibliografie selectivă, Filozofie. Socialism Științific. Psihologie-Pedagogie, Educație Fizică, Cluj-Napoca, 1974, p. 7-87.
- Francisc Păcurariu, "Alama Mater Napocensis," în *România literară*, București, 1985, nr-44, p. 12-13.
- Cristina Păiușan, "Epurările din Academia Română", în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.538-544.
- Lucrețiu Pătrășcanu, *Probleme de bază ale României*, București, Editura de Stat, 1948.
- L. Pătrășcanu, *Scieri, articole, cuvântări, 1944-1947*, București, Editura Politică, 1984.
- V. Pârvan, *Universitatea Națională a Daciei superioare*, Institutul de Arte Grafice Ardealul, Cluj, 1928.
- Aurel Pentelescu, "Mihail Roller și stalinizarea istoriografiei române în anii postbelici," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p. 588-602.
- Adriana Perșa, "Ce se urmărea prin reforma învățământului," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, în Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p. 481-484.
- Anatol Petrencu, *Învățământul istoric în România (1948-1989)*, Chișinău, 1991.
- A.Petric, "Studierea istoriei Rezistenței în învățământul de toate gradele din R.P.R.," în *Anuarul Institutului de Istorie a P.C.R.*, 1965, 11, nr.3, p. 76-81.
- I.Petrovici, *De-a lungul unei vieți*, București, 1966.
- Eugen Pitei, Vladimir Trebici, Dragoș Rusu, *Universitatea din Cerrnăuți (1880-1938)*, Ploiești, Edit. Fundației "Gh. Cernea", 2001, 184 p.
- Constantin Pop, "Profesorul Nicolae Lascu - istoric, filolog și dascăl. Din amintirile unui discipol", în *Apulum. Acta Musei Apulensis*, Alba Iulia, 38, 2001, nr. 2, p. 249-253.
- Ioan Aurel Pop, "Structura învățământului istoriei la Universitatea din Cluj în perioada interbelică," în *Revista de istorie*, 1983, 36, nr.2, p. 169-177.
- Ion Pop, "Anul cultural 1947, în ziarul "Lupta Ardealului," în *Anul 1947, Căderea cortinei*, Analele Sighet 3, Fundația Academia Civică, p.219-238.
- Emil Pop, "Le professeur Alexandru Borza (1887-1971)," în *Apulum*, 1972, 10, p. 871-879.
- Dumitru Pop, "Un moment din evoluția preocupărilor universitare clujene pentru cultura populară tradițională [Nicolae Drăganu]," în *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei*, Cluj, 2003, p. 13-21.
- Grigor P.Pop, *Învățământul superior geografic din România, în ultimul deceniu al mileniului al II-lea*, în *Studia Universitas „Babeș-Bolyai.” Geographia*, Cluj, 45, 2000, no. 1, p. 3-26.
- Gr.P. Pop, "Școala geografică clujeană. 1919-2007," Cluj, Presa Universitară Clujeană, 2007.
- Valeriu Pop, *Bătălia pentru Ardeal*, București, Editura Enciclopedică, 1992.
- Mircea Popa, *Figuri universitare clujene*, Cluj, Editura Grinta, 2002, 208 p.
- Petre Popa, (ed.), *Medalioane universitare. Dicționar. 1962-2002*, Pitești, Editura Universității din Pitești, 2002, 260 p.

- Traian Popescu, "Martor ocular la greva studenților bucureșteni din mai 1946," în *Anul 1946. Scrisori și alte texte*, Analele Sighet 4. Fundația Academia Civica, 1997, p. 179-185.
- Nistor Prisca, *Bazele statului și dreptului R.P.R.*, București, Litografia Învățământului, 1955.
- N. Prisca, "Crearea și dezvoltarea istoria a instituției drepturilor și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor în anii puterii populare," în *Analele Universității București, Științe juridice*, an XVIII, nr.2, 1969.
- David Prodan, *Din istoria Transilvaniei*, București, Editura Enciclopedică, 1991.
- Publicațiile scoase din circulație până 1 iunie 1946*, București, 1946.
- Publicații interzise*, București, 1948.
- Vasile Pușcaș, "Concepții și modele universitare europene," în *AIIA-Iași*, XXIV, 1987, p. 237-250.
- V. Pușcaș, "Universitatea din Cluj în serviciul națiunii (1919-1940), Cluj, Sibiu, 1940-1944", în *Anuarul Institutul de Istorie și Arheologie "A.D.Xenopol,"* Iași, XXV/2, 25, 1988, p.129-139.
- V. Pușcaș, "Idealul universitar clujean interbelic," în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie*, Cluj-Napoca, 1987-1988, p. 407-438.
- V.Pușcaș, "Proiecte de organizare a Universității din Cluj (1919)," în *Civilizație medievală și modernă. Studii istorice*, Ediție. îngrijită de N. Edroiu, A Răduțiu, P. Teodor, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985, p. 296-313.
- V. Pușcaș, "Idea de universitate în cultura română.: aspirații naționale și modele europene, 1848-1918)," în *Cultură și societate*, București, Editura Științifică, 1991, p. 303-330.
- V.Pușcaș, *Alma Mater Napocensis.Idealul Universității moderne, Prelegeri inaugurale la Universitatea din Cluj în perioada interbelică (1919-1940)*, Cluj-Napoca, 1994, 287p..
- V.Pușcaș, *Universitate.Societate. Modernizare,Organizarea și activitatea științifică a Universității din Cluj, 1919-1940*,Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 1995.
- V.Pușcaș, *Universitate. Societate. Modernizare. Organizarea și activitatea științifică a Universității din Cluj (1919-1940)*, Cluj, Edit. Eikon, 2003, 602 p.
- V.Pușcaș, editor, *University and Society. A History of Cluj Higher Education in the 20th Century*, Cluj-Napoca, Cluj University Press, 1999.
- V.Pușcaș, "Refugiul, reorganizarea și revenirea la Cluj a Universității "Regele Ferdinand I" (1940-1945)," în *Omagiu istoricului I. Scurtu*, Focșani, 2000, p. 530-550.
- Sextil Pușcariu, "Norme de recrutare a profesorilor Universității din Cluj," în *Societatea de Mâine*, VII, nr.19-20, VII, p. 340-341.
- Anca Radacovici-Lemaire, "Poziția unui intelectual față de politizarea învățământului superior," în *Anul 1947, Căderea cortinei*, Analele Sighet 3 ,Fundația Academică Civică, p.312-316.
- Emil Racovita, *Câteva norme pentru organizarea Universitatilor și a învățământului superior*, Cluj, 1929.
- E.Racovita, *L'Institut de Spéologie du Cluj*, Cluj, 1929.
- Raportul asupra Proiectului de Constituție* făcut de tov. Gheorghe-Gheorghiu-Dej în sesiunea Marii Adunări Naționale din 9 aprilie 1948,s.l. Editura P.M.R., s.a.
- Repertoriul general al legilor, decretelor și altor dispoziții de ordin legislative din anul 1948, Buurești., Editura de Stat, 1949, 344p.
- Mihai Retegan, "Conducerea P.M.R. și evenimentele din Polonia și Ungaria 1956," în *Arhivele totalitarismului*, nr.1, București, 1995, p. 136-162.
- Rezoluții și Hotărâri ale C.C. al .P.M.R.*, București.,ed. a II-a Editura P.M.R., 1951.
- Mihail Roller,*Pe drumul revoluției noastre culturale*, București, Editura "Scânteia," 1949.
- M.Roller, *Activitatea pe tărâmul științelor sociale în slujba construirii bazei economice a socialismului din R.P.R*, București, Editura Academiei R.P.R., 1951.
- M. Roller, *Probleme de istorie. Contribuții la lupta pentru o istorie științifică în R.P.R.*, ed. II, București, Editura Partidului Muncitoresc Român, 1952.
- M. Roller, *1848 în Principate*,București, 1948, 40p.

- M. Roller, "Pe urmele revoluției noastre culturale," în *Lupta de clasă*, 1948, nr.2.
- M.Roller, "Activitatea pe tărâmul științelor sociale în slujba construirii bazei economice a socialismului din R.P.R.," București, Editura Academiei R.P.R., 1951.
- D.D. Roșca (1895-1980) în *filosofia românească*, coord. T.Cătineanu, Cluj-Napoca Editura Dacia, 1979, 387 p.
- Nuțu Roșca, "Regimul de izolare," în *Memoria Închisorii Sighet*, Fundația Academia Civică, București, 1999.
- Stela Rusu, "Studenti-înainte și după alegerile din 1946," în *Anul 1946. Începutul sfârșitului*, Analele Sighet 3.Fundația Academia Civică, 1996, (595 p.), p.342-346.
- Marcela Sălăgean, "Considérations sur la presence des troupes soviétiques dans la Transylvanie du Nord," în *Transylvania Review*, V, 1996, nr.4, p. 40-45.
- Traian Săvulescu, "Știința, literature, arta și slujitorii lor în Republica Populară, Română," în *Analele Academiei Republicii Populare Române 1948-1949 (AARPR)*, București, 1949, p. 101-124.
- Ion Scurtu, "Studiu introductiv," în *Arhivele Naționale ale României, Stenogramele ședințelor Biroului Politic al Comitetului Central al P.M.R.*, vol. I, 1948, București, 2002.
- Claudiu Secașiu, "Contribuții privind distrugerea elitei politice românești," în *Memoria Închisorii Sighet*, Fundația Academia Civică, București, 1999.
- Serbările inaugurării Universității românești din Cluj*, București, 1920.
- C. Sigmirean, "Clujul universitar la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX – mediu al confluențelor etno-confesionale, culturale și politice," *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Șincai*," Târgu-Mureș, III, 2000, p. 166-182.
- M.Someșan, "1944-1950. Eliminarea vechii elite universitare," în *Dosarele istoriei*, București, 7, 2002, nr. 4, p. 5-11.
- Maria Someșan, Mircea Iosifescu, "Legile din 1948 pentru reforma învățământului," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet 6. Fundația Academia Civică, 1998, p. 439-485.
- M.Someșan, M.Iosifescu, "Modificarea structurii Universității în anii consolidării sistemului communist," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.445-480.
- M. Someșean, M.Iosifescu, "Momente ale anului 1948 în jurnalul lui C.Rădulescu-Motru," în *Anii 1949-1953. Mecanisme terorii*, București, Fundația Academia Civică, 1999, p.545-552.
- Maria Someșan, Mircea Iosifescu, "Legile din 1948 pentru reforma învățământului," în *Analele Sighet 6. Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet 6. Fundația Academia Civică, 1998, p.439-440.
- M.Someșan, "Corpul didactic universitar în anii consolidării sistemului comunist din România. 1944-1950. Eliminarea vechii elite universitare," în *Dosarele istoriei*, 2002, 7, nr.4, p.5-11.
- H.H. Stahl, "Traian Herseni", 1980, în *Viitorul social*, 9, nr. 4, p. 698-704.
- Ana-Maria Stan, "Forme de organizare ale Centrului studentesc "Petru Maior" de la Universitatea din Cluj între 1919-1925," în vol. *Societate și civilizație. Prof. dr. Marcel Știrban*, Târgu-Mureș, 2002, p. 598-620.
- A.M. Stan, "Centrul studentesc "Petru Maior" și inaugurarea Universității din Cluj (31 ianuarie/2 februarie 1920)," în *Buletinul informative Istoria astăzi*, an IV, nr. 47, 1996, p. 789-797.
- Gh.Stanciu, "Învățământul românesc în primii ani ai revoluției populare," în *Revista de Pedagogie*, 23, nr.6, 1974, p. 1-6.
- Ion. Gh. Stanciu, "Semnificația Reformei învățământului din 1948," în *Revista de Pedagogie* 1988, 37, nr. 8, p. 58-61.
- Stanciu Stoian, "Principiile școlii democratice și realizarea lor în R.P.R.," în *Revista de Pedagogie*, an VII, nr.9, septembrie 1958, p.1- 13.
- S.Stoian, "Pagini din istoria luptei partidului nostrum pentru un învățământ științific, unitar și democratic," în *Analele Româno-Sovietice. Psihologie*, 1961, 15, nr.3, p. 17-35.

- Mircea Stroia, "Un mare geograf blăjean: Ștefan Manciușea", în *Blajul*, seria a iii-a, I, 1990, nr.1, p. 3.
- Studiul individual al studentului*. Redactori: E. Câmpeanu, Al. Roșca, B. Zörgö. Colaboratori A. Chircev, E. Câmpeanu, V. Mare, Al. Roșca, M. Roșca, A. Roth, M. Sulică, R. Tudoran, B. Zörgö, I. Zsakó, Cluj, Intreprinderea Poligrafică, 1960, 208p.
- Szöllosi, Árpád, *Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem. 1945-1995*, Marosvásárhely, Mentor Kiadó (L'Université de Médecine et de Pharmacie de Târgu Mureș), 1995, 188 p.
- Dumitru Șandru, "Armata sovietică în România și instalarea noilor autorități după 23 august 1944," în *Arhivele Totalitarismului*, an II, nr.4, 1994, p.19-27.
- D.Șandru, "Politica statului român față de minoritatea maghiară și germană, 1944-1946," în *Arhivele Totalitarismului*, VI, 1999, nr. 1-2, p. 80-97.
- Sorin Șipoș, „Înființarea conferinței de istorie și arheologie medievală universală la Universitatea din Cluj,” în volumul *Confesiune și cultură în Evul Mediu*, Iași, 2004, p. 345-356.
- Alexandru Tănase, "D.D. Roșca Le sens tragic-optimist de l'existence humaine," în *Revue Roumaine*, 1983, 37, nr.4-5, p. 129-138.
- Pompiliu Teodor, "Alexandru Lapedatu, istoric al românilor," în *Cele trei Crișuri*, Oradea, an II, nr.7 (16) iulie 1991, p. 1, 3. P II 1000.
- P. Teodor, „Raportul lui Alexandru Lapedatu în vederea concursului organizat pentru ocuparea postului de profesor titular de către Silviu Dragomir,” în vol. *Istoria ca experiență culturală*, Oradea, 2001, p. 343-347.
- Cristina-Nicola Teodorescu, *Patologia limbajului communist totalitar*, Craiova, Scrisul românesc, 2000.
- Vladimir Tismăneanu, *Mizeria utopiei. Criza ideologiei marxiste în Europa răsăriteană*, Iași, Editura Polirom, 1997.
- VI. Tismăneanu, *Reinventarea politicului. Europa răsăriteană de la Stalin la Havel*, Iași, Editura Polirom, 1997.
- Virgiliu Toma, "Privire razantă asupra anului 1946," în *Anul 1946. Scrisori și alte texte*, Analele Sighet 4. Fundația Academia Civică, 1997, p. 172-178.
- Alain Touraine, "Critica modernității. Rolul intelectualilor," în *Tribuna*, Săptămânal de cultură, 1993, serie nouă, 19, 13-19 mai 1993, p. 9. P 3967
- Veronica Turcuș, *Alexandru Marcu (1894-1955). Viața și opera*, București, România Press, 2004, 334 p.
- C.Turliuc, M. N. Turliuc, "Universitatea "Al. I. Cuza" în anii comunismului" în *Analele Științifice ale Universității "Alexandru Ioan Cuza,"* din Iași, Seria Nouă, Istorie, tom LI, 2005, p. 267-285.
- Ionuț Țene, "Discurs oficial și discurs oral privind înființarea Universității "Babeș-Bolyai" la 1959," în *Anuarul de Istorie Orală*, III, Cluj-Napoca, 2002, p. 126-132.
- I.Țene, "Universitatea clujeană între tradiție și comunizare (1944-1946)," în *Cetatea*, 6, 2003, no. 2, p. 18; serie nouă, 6, 2003, nr. 1, p. 77-80.
- I.Țene, „Discurs oficial și discurs oral privind înființarea Universității "Babeș-Bolyai" la 1959," în *Anuarul de Istorie Orală. Universitatea „Babeș Bolyai,”* Cluj, 3, 2002, p. 126-132.
- I.Țene, *Manifestații studențești anticomuniste la Cluj*, Cluj-Napoca, 1999.
- I. V. Țene, *Clujul universitar în memoria colectivă*, Teză de doctorat, coordinator Științific prof. univ. dr. Doru Radosav, Cluj,-Napoca, 2008.
- Almira Țentea, "Aspecte ale mersului Universității din Cluj la sfârșitul anilor '50", în *Analele Sighet*. Fundația Academia Civică, București, 8, 2000, p. 779-789.
- V. Țîrău, "Noi documente referitoare la atacul Căminului studențesc "Avram Iancu" din Cluj în seara zilei de 28 mai 1946," în *Analele Sighet. Anul 1946-Scrisori și alte texte*, Fundația Academia Civică, 1997, p. 265-278.
- V. Țîrău, "Mișcările studențești de la Cluj", în *Studia Univeritatis Babeș-Bolyai*, seria Historia, 1991-1992, p.199-210.

- V. Țirău, "Considerații asupra dinamicii interne a P.C.R. în anii 1944-1946. Studii de caz (orașul și județul Cluj)," în *Anuarul Institutului de Istorie Cluj*, XXXV, 1996, p. 316-344.
- V. Țirău, "Problema națională în politica P.C.R. în anii 1946-1947," în *Anuarul Institutului de Istorie din Cluj*, 36, 1997, p. 223-241.
- Petre Țurlea, Stelian Mândruț, *Nicolae Iorga și Universitatea din Cluj*, București, Editura Academiei, 2005.
- P. Țurlea, *Partidul Național Liberal-Tătărescu*, București, Editura Libra, 2001.
- P. Țurlea, *Transilvania de Nord-Est 1944-1952*, București, Editura România Pur și Simplu, 2005.
- P. Țurlea, *Studentimea română din Cluj 1944-1946*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2006, 346p.
- Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Omnes in uno*, coord. Gh. Iacob, Iași, Ed. Univ. "AL. I. Cuza," 2007.
- Universitatea din Cluj, Acte privitoare la reorganizarea ei*, București 1920.
- Universitatea din Cluj "Regele Ferdinand I" Sibiu, Facultatea de Drept. Programa sumară și Orariul cursurilor și lucrărilor de seminar, 1944-1945*, Sibiu, Tipografia "Cartea Românească," Sibiu, 1945.
- Universitatea din Iași, De la modelul francez la sistemul Bologna*, coord. Gh. Iacob, Iași, Ed. Univ "Al.I.Cuza," 2007.
- Universitatea "V. Babeș"-Cluj, Facultatea de istorie geografie, Programul de cursuri pe anul școlar 1948-1949*, Tipografia "Zorile" Intreprindere de Stat-Cluj, 1949, p. 3-14 (14p.).
- Universitatea "dr. Victor Babeș" Cluj, Îndrumar în studiul individual al studenților*. Redactat de către un colectiv dela Universitățile "dr.V.Babeș" și "Bolyai" Cluj, 1951, (123p.).
- Universitatea "V. Babeș" Studiu monografic*, sub red. Acad. Prof. C. Daicoviciu, prof. Al. Roșca, lector A. Roth., Intreprinderea Poligrafică Cluj, 1957.
- Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj*, Cluj, 1965.
- Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj 1965-1970*, Cluj, 1970. Colectiv de redacție Ștefan Pascu, Aurel Negucioiu, I. Haiduc, C. Mureșan, N. Both, S. Groza, A. Roth, B. Stugren, G. Tomuța, L. Baconski, Cluj, Imprimeria poligr. Cluj, 1970, 384 p.
- L'Université Babeș-Bolyai de Cluj*, sous did. Acad. Șt. Pascu, Intreprinderea Poligrafică Cluj, 1971.
- Babeș-Bolyai University Cluj*, Cluj, Intreprinderea Poligrafică, 1971, 151p.
- Babeș-Bolyai Universität Cluj*, 1971, 160 p.
- Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj*, coord. Ștefan Pascu, Cluj, Editura Dacia, 1972, 76 p.
- Universitatea Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca 1979, cuvânt introductiv Ion Vlad, rectorul Universității Cluj-Napoca, 1979.
- Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Prezentare cu ocazia împlinirii a 60 de ani de existență*, Cluj- Napoca, f.ed.) 1980, 123 p.
- University and Society. A History of Cluj Higher Education in the 20-th Century*, edited by Vasile Pușcaș, Cluj University Press, 1999.
- Universitatea din Iași, De la modelul francez la sistemul Bologna*, coord. Gh. Iacob, Iași, Editura. Univerității "Al.I.Cuza," 2007.
- Sorin Vasilescu, "Arhitectura totalitară," I, în *Arhivele totalitarismului*, 3, 1995.
- J.A. Vătășescu, *L'Université roumaine réfugiés de Cluj. Réorganisation, créations et activité*, Sibiu, 1944.
- Ioan A. Vătășescu, secretar general al Universității "Regele Ferdinand I" Cluj-Sibiu, "Reorganizarea în refugiu a Universității Daciei Superoare," extras din *Anuarul 1941/1942*, Sibiu, Tipografia Cartea Românească din Cluj, 1943.
- Jean A. Vătășescu, *Réorganisation, création activité de l'Université Ferdinand I er réfugiée de Cluj*, Sibiu, Tipografia "Cartea Românească din Cluj, 1943.
- Vasile Vesa, *The Unification between the "Babeș" and the "Bolyai" Universities, University and Society. A History of Cluj Higher Education in the 20-th Century*, edited by Vasile Pușcaș, Cluj University Press, 1999.

- Vincze Gábor, "Mozaikok a Bolyai Tudományegyetem életéből," Mosaiques de la vie de l'Université Scientifique Bolyai], *Magyar Kisebbség*, 3, 1997, no. 3-4, p. 128-148.
- Maria Vlasiu,"Profesorul Ioan Lupuş așa cum l-au văzut elevii și studenții săi,"*Anuarul Institutului de Istorie Cluj-Napoca*, 35, 1996, p.345-350.
- Raul Volcinschi, "Marea grevă studențească de la Cluj și urmările ei," în *Anul 1946. Începutul sfârșitului*, Analele Sighet 3. Fundația Academia Civică, 1996, (595 p.), p.358-363.
- Al. Voitinovici, "La a 13-a aniversare a Constituției staliniste," în *Analele Româno-Sovietice*, Seria Economie-Drept, an IV, seria a II-a nr.1, octombrie-decembrie 1949.
- Ruxandra Volbură, "Traian Herseni," în *Ethnologica*, 1981, p. 189-190.
- Călin Morar-Vulcu, *Republica își făurește oamenii. Construirea identităților politice în discursul oficial în România 1948-1965*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2007.
- Alexandru Zub, "Despre anul istoriografic 1948 în România: impactul stalinist," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.554-558.
- Cezar Zugravu, "Câteva considerații de ordin statistic privind deținuții politici din închisoarea Aiud, pentru perioada 1948-1956," în *Anul 1948. Instituționalizarea comunismului*, Analele Sighet, 6, Fundația Academia Civică, 1998, p.870-877.